



FIZIKAL

INDEKS FIZIKAL

Analisis

- Analisis Kecerunan : *Slope Analysis*
- Analisis Padu Lompong : *Solid Void Analysis*
- Analisis Tapak : *Site Analysis*

Anjakan Bangunan : *Building Setback*

Anjung : *Porch*

Bandar : *Town*

- Bandar Diraja : *Royal Town*
- Bandar Global : *Global City*
- Bandar Kitaran : *Circular City*
- Bandar Satelit : *Satellit Town*
- Bandar Warisan : *Heritage City*
- Bandar Wilayah : *Regional City*

Bangunan : *Building*

- Bangunan Hijau : *Green Building*
- Bangunan Sesebuah : *Free Standing Building*
- Bangunan/Struktur Kekal : *Permanent Building/Structure*
- Bangunan/Struktur Sementara : *Temporary Building/ Structure*
- Bangunan Tambahan : *Extension of Building*
- Bangunan Warisan : *Heritage Building*

Benda Purba : *Antiquity*

Blok Perancangan : *Planning Block*

Blok Perancangan Kecil : *Subplanning Block*

Blok Sementara : *Provisional Block*

Bumbung Hijau : *Green Roof*

Courtyard

Desa : *Rural*

Elemen Imej Bandar : *City Image Elements*

- Daerah : *District*
- Laluan : *Path*
- Mercu Tanda : *Landmark*
- Nodus : *Node*
- Tepian : *Edge*

Eklektik : *Eclectic*

Ekistik : *Ekistic*

Fasad : *Facade*

Garisan Sempadan Lot : *Border Line*

Garisan Bangunan : *Building Line*

Garisan Bidang Hadapan Bangunan : *Building Line Frontage*

Garisan Bidang Hadapan Lot : *Line Frontage*

Garisan Kontur : *Contour Line*

Guna Tanah : *Land Use*

- Guna Tanah Semasa : *Existing Land Use*
- Guna Tanah Komited : *Committed Land Use*
- Zon Guna Tanah : *Zoning*

Inap Desa : *Homestay*

F-1

F-1

F-1

F-1

F-2

F-2

F-3

F-3

F-3

F-3

F-3

F-3

F-3

F-4

F-4

F-4

F-4

F-4

F-4

F-4

F-4

F-5

F-5

F-5

F-5

F-5

F-5

F-5

F-5

F-6

F-6

F-6

F-7

F-7

F-7

F-8

F-8

F-9

F-9

F-9

F-9

F-9

F-9

F-9

F-9

F-9

F-9

F-10

Infrastruktur : *Infrastructure*

Insinerator : *Incinerator*

Jalan : *Road*

• Jalan Awam : *Public Road*

• Jalan Bandaran : *City Road*

• Jalan Buntu/Mati : *Cul De Sac*

• Jalan Lingkaran : *Ring Road*

• Jalan Negeri : *State Road*

• Jalan Perhubungan Desa : *Rural Connection Road*

• Jalan Persekutuan : *Federal Road*

• Jalan Persendirian : *Private Road*

• Jalan Pintas : *Bypass Road*

• Jalan Primer : *Primary Road*

• Jalan Perkhidmatan : *Services Road*

• Jalan Protokol : *Protocol Road*

• Jalan Sekunder : *Secondary Road*

• Jalan Tempatan : *Local Road*

• Bahu Jalan : *Road Shoulder*

• Bebedul Jalan : *Kerb*

• Jejambat : *Flyover*

• Jejantas : *Bridge*

• Laluan Pejalan Kaki : *Pedestrian Walkway*

• Lebuhraya : *Boulevard*

• Lebuhraya : *Highway*

• Lebuhraya Ekspres : *Expressway*

• Lebuhraya Hijau : *Green Highway*

• Pemisah Jalan : *Road Divider*

• Rizab Jalan : *Road Reserve*

Kampung : *Village*

• Kampung Atas Air : *Water Village*

• Kampung Baru : *New Village*

• Kampung Nelayan : *Fishing Village*

• Kampung Tersusun : *Planned Village*

• Kampung Tradisional : *Traditional Village*

Kaki Lima : *Five Foot Way*

Kawalan Akses : *Access Control*

Kawalan Ketinggian Bangunan : *Building Height Control*

Kawasan Tepu Bina : *Built-up Area*

Kediaman : *Residential*

Kenderaan Mikromobiliti : *Micromobility Vehicle*

Kerja Bangunan : *Building Operation*

Kerja Kejuruteraan : *Engineering Operation*

Kerja Perindustrian : *Industrial Operation*

Kerja Tanah : *Earthwork*

Kolam

• Kolam Tadahan : *Detention Pond*

• Kolam Takungan : *Retention Pond*

• Takungan Air Pinggir sungai (TAPS) : *Off River Storage (ORS)*

F-10

F-10

F-11

F-11

F-11

F-11

F-11

F-11

F-11

F-12

F-12

F-12

F-12

F-12

F-12

F-12

F-13

F-13

F-13

F-14

F-14

F-14

F-14

F-14

F-15

F-15

F-15

F-15

F-15

F-15

F-16

F-16

F-17

F-17

F-17

F-17

F-17

F-17

F-17

F-18

F-18

F-18

F-18

F-19

F-19

F-19

F-19

F-19

• Kolam Oksidasi : *Oksidation Pond*

• On-Site Detention (OSD)

Konsep Perancangan

• Bandar Berdaya Tahan Bencana : *Disaster Resilient City*

• Bandar Hijau : *Green City*

• Bandar Padat : *Compact City*

• Bandar Pintar : *Smart City*

• Bandar Rendah Karbon : *Smart City*

• Bandar Selamat : *Safe City*

• Bandar Sihat Mesra Pejalan Kaki : *Healthy Walkable City*

• Bandar Taman : *Garden City*

• Bandar Span : *Sponge City*

• Kejiranan Hijau : *Green Neighbourhood*

• Unit Kejiranan : *Neighbourhood Unit*

• New Urbanism

Konurbasi : *Conurbation*

Koridor

• Koridor dan Hab Pembangunan Transit : *Transit Development Hub and Corridor*

• Koridor Industri Utama : *Major Industrial Corridor*

• Koridor Pembangunan : *Development Corridor*

• Pembangunan Wilayah Ekonomi : *Regional Economic Development*

Kuari : *Quarry*

Laluan Kemudahan Utiliti : *Common Utility Trench*

Laluan Rentis : *Transmission Line*

Ladang Angin : *Wind Farm*

Ladang Solar : *Solar Farm*

Latar Langit : *Skyline*

Lencongan Trafik : *Traffic Diversion*

Loji : *Plant*

• Loji Janakuasa Gas/ Fosil : *Gas/ Fossil Power Plant*

• Loji Janakuasa Hidro : *Hydro Power Plant*

• Loji Rawatan Air : *Water Treatment Plant*

• Loji Rawatan Kumbahan : *Sewage Treatment Plant*

Lot : *Lot*

• Lot Berdampingan/ Bersempadan : *Contiguous/ Adjoining Lot*

• Lot Hujung : *End Lot*

• Lot Tepi : *Corner Lot*

• Lot Kecil : *Small Lot*

• Lot Lidi : *Skewed Lot*

Metropolitan : *Metropolitan*

Monumen : *Monument*

F-19

F-19

F-20

F-20

F-20

F-20

F-20

F-20

F-20

F-20

F-20

F-21

F-21

F-22

F-22

F-22

F-23

F-23

F-23

F-23

F-23

F-23

F-23

F-23

F-24

F-24

F-24

F-25

F-25

F-25

F-26

F-26

F-26

F-26

F-26

F-26

F-26

F-27

F-27

F-27

F-27

F-27

F-27

F-27

F-27

F-27

F-27

F-27

INDEKS FIZIKAL

Papan Iklan Luar : Outdoor Billboard	F-28	Penginapan Kediaman Jangka Pendek : Short-Term Residential Accommodation (STRA)	F-38	Pusat Tumpuan Perniagaan Utama : Central Business District (CBD)	F-47
• Iklan Bumbung : Roof Advertisement	F-28	• Penyesuaian Gunaan Semula : Adaptive Use	F-38	Pelupusan Sisa Pepejal	F-48
• Iklan Bergerak : Mobile Advertisement	F-28	• Perairan Daratan : Inland Water	F-39	• Pusat Pelupusan Sisa Pepejal : Solid Waste Disposal Centre	F-48
• Iklan Dinding : Wall Advertisement	F-28	• Perairan Wilayah : Territorial Waters	F-39	• Pusat Rawatan Sisa Pepejal : Solid Waste Treatment Centre	F-48
• Iklan Elektronik : Electronic Advertisement	F-30	• Perancangan Bandar : Urban Planning/Town Planning	F-39	• Pusat Pemindahan Sisa Pepejal : Solid Waste Transfer Centre	F-48
• Iklan Jejambat : Flyover Advertisement	F-30	• Perancangan Luar Jangka : Contingency Planning	F-39	• Pusat Kitar Semula : Recycling Centre	F-48
Pekan : Village	F-30	• Perancangan Reruang : Spatial Planning	F-39	• Buangan : Waste	F-49
Pelabuhan Darat : Inland Port	F-30	• Perbandaran : Urbanisation	F-39	Pusat Fulfillment : Fulfillment Centre	F-49
Pelabuhan Laut : Seaport	F-31	• Perindustrian	F-40	Pusat Jagaan Harian : Day Care Centre	F-50
Pembangunan	F-31	• Perindustrian : Industrial	F-40	Pusat Jagaan Berkediaman : Residential Care Centre	F-50
• Pembangunan Berhampiran Transit : Transit Adjacent Development (TAD)	F-31	• Industri Berat : Heavy Industry	F-40	Pusat Katalis : Catalyst Centre	F-50
• Pembangunan Berorientasikan Transit : Transit Oriented Development (TOD)	F-32	• Industri Desa : Rural/Cottage Industry	F-40	Pusat Transformasi Bandar : Urban Transformation Centre (UTC)	F-50
• Pembangunan Brownfield : Brownfield Development	F-32	• Industri Hiliran : Downstream Industry	F-40	Pusat Transformasi Luar Bandar : Rural Transformation Centre (RTC)	F-50
• Pembangunan Greenfield : Greenfield Development	F-32	• Industri Ringan : Light Industry	F-40	Rancangan Pemajuan	F-51
• Pembangunan Greyfield : Greyfield Development	F-32	• Industri Sederhana : Medium Industry	F-40	• Rancangan Wilayah : Regional Plan	F-51
• Pembangunan Infill : Infill Development	F-32	Perkhidmatan Awam : Public Services	F-41	• Rancangan Pemajuan : Development Plan	F-51
• Pembangunan Bercampur : Mixed Development	F-33	Perkuburan	F-41	• Rancangan Kawasan Khas : Special Area Plan	F-51
• Pembangunan Penggunaan Bercampur : Mixed Use Development	F-33	• Perkuburan : Cemetery	F-41	• Rancangan Struktur/Rancangan Tempatan (Pengubahan) : Structure Plan (Alteration)	F-51
• Pembangunan Penggunaan Bercampur Menegak : Vertical Mixed Use Development	F-33	• Perkuburan Bertingkat : Multi-storey Cemetery	F-41	• Rancangan Struktur (Kajian Semula) : Structure Plan (Review)	F-51
• Pembangunan Mampan : Sustainable Development	F-33	• Perkuburan Bersepadu : Integrated Cemetery	F-42	• Rancangan Tempatan : Local Plan	F-51
• Pembangunan Tanah Bersepakat : Land Readjustment	F-33	Pertanian : Agriculture	F-42	• Rancangan Tempatan (Penggantian) : Replacement Local Plan	F-51
Pembaharuan Semula Bandar	F-34	Perubahan Material Mengenai Penggunaan Tanah: Material Changed In The Use of Land	F-43	Rangkaian Sistem Perparitan : Drainage System Network	F-52
• Pembaharuan Semula Bandar: Urban Renewal	F-34	Perubahan Material Mengenai Penggunaan Bangunan : Material Changed In The Use of Building	F-44	Rebakan Bandar : Urban Sprawl	F-52
• Pembangunan Semula Bandar: Urban Redevelopment	F-34	Perumahan	F-44	Reka Bentuk Sejagat : Universal Design	F-52
• Penjanaaan Semula Bandar: Urban Regeneration	F-34	• Perumahan Mampu Milik : Affordable Housing	F-44	Relik Arkeologi : Archaeological Relic	F-52
• Penyegaran Semula Bandar: Urban Revitalisation	F-34	• Perumahan Strata : Strata Housing	F-44	Sempadan Fizikal : Physical Border	F-52
• Pemuliharaan Semula Bandar: Urban Conservation	F-35	• Program Perumahan Rakyat (PPR) : People's Housing Programme	F-44	SOFO Small Office Flexible Office / SOVO Small Office Versatile Office	F-53
Pemecah Ombak : Breakwater	F-35	Podium : Podium	F-45	SOHO Small Office Home Office	F-53
Pemeliharaan Bangunan : Building Conservation	F-35	Rumah	F-45	Taman	F-54
Penderia : Sensor	F-35	• Rumah Bandar : Townhouse	F-45	• Taman Atas Bumbung : Rooftop Garden	F-54
Pengangkutan	F-36	• Rumah Berkembar : Semi Detached House	F-45	• Taman Eko Rimba : Forest Eco Park	F-54
• Pengangkutan Air : Water Transport	F-36	• Rumah Kluster : Cluster House	F-45	• Taman Menegak : Vertical Garden	F-54
• Pengangkutan Darat : Land Transport	F-36	• Rumah Pangsupuri : Apartment	F-45	Tanah Tanih : Soil	F-54
• Pengangkutan Udara : Air Transport	F-36	• Rumah Sesebuah : Detached House / Bungalow	F-45	Tanah Bandar : Town Land	F-54
Pengekalan Bangunan : Building Preservation	F-37	• Rumah Micro : Microhouse	F-46	Tanah Desa : Country Land	F-54
Penghuni : Occupier	F-37	• Rumah Teres : Terrace House	F-46	Tanah Pekan : Village Land	F-55
Penginapan Pekerja	F-37	Petempatan	F-46	Tanah Kosong : Vacant Land	F-55
• Penginapan Pekerja : Worker Accommodation	F-37	• Petempatan : Settlement	F-46	Tanah Lapang : Open Space	F-55
• Penginapan Pekerja Sementara : Temporary Labour Quarters (TLQ)	F-37	• Petempatan Estet : Estate Settlement	F-46	Tanah Lombong : Mining Land	F-50
• Penginapan Pekerja Berpusat : Centralized Labour Quarters (CLQ)	F-37	• Petempatan Tanah Rancangan FELDA/FELCRA/RISDA : Land Development Settlement	F-47		
		Pusat Agropolitan : Agropolitan Centre	F-47		
		Pusat Bandar : Town/City Centre	F-47		
		Pusat Kawalan : Command Centre	F-47		

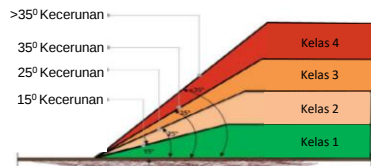
INDEKS FIZIKAL

Tanda Aras : <i>Spot Level</i>	F-55
Tanda Langit : <i>Sky-Sign</i>	F-55
Taman Perindustrian : <i>Industrial Park</i>	F-56
Telaga Tiub : <i>Tube Wells</i>	F-56
Tempat Awam : <i>Public Place</i>	F-56
Tempat Rawatan Kumbahan : <i>Sewage Treatment Center</i>	F-56
Tempat Letak Kenderaan	F-57
• Tempat Letak Kenderaan : <i>Parking Lot</i>	F-57
• Tempat Letak Kenderaan Bertingkat : <i>Multi-storey Parking</i>	F-57
• Tempat Letak Kenderaan Pintar : <i>Smart Parking</i>	F-57
• Tempat Letak Kenderaan Mekanikal : <i>Mechanical Parking</i>	F-57
• Tempat Letak Kereta Tandem: <i>Tandem Parking</i>	F-57
Terminal	F-58
• Terminal : <i>Terminal</i>	F-58
• Terminal Feri/Bot : <i>Ferry/Boat Terminal</i>	F-58
• Terminal Kargo : <i>Cargo Terminal</i>	F-58
• Terminal Pengangkutan Awam : <i>Public Transport Terminal</i>	F-58
• Terminal Pengangkutan Bersepadu : <i>Integrated Transport Terminal</i>	F-58
Tiang Pintar : <i>Smart Pole</i>	F-59
Tonggak Jalan : <i>Bollard</i>	F-59
Transit	F-60
• Transit Aliran Ringan : <i>Light Rail Transit (LRT)</i>	F-60
• <i>Mass Rapid Transit (MRT)</i>	F-60
• Bas Aliran Transit : <i>Bus Rapid Transit (BRT)</i>	F-60
Utiliti	F-61
• Utiliti : <i>Utility</i>	F-61
• Menara/Struktur Komunikasi : <i>Communication Tower Structure</i>	F-61
• Pencawang Pembahagian Utama (PPU) : <i>Main Dividing Substation</i>	F-61
• Pencawang Elektrik (PE) : <i>Electrical Substation</i>	F-61
• Pencawang Masuk Utama (PMU) : <i>Main Substation</i>	F-61
• Rumah Pam Bekalan Air : <i>Water Supply Pump House</i>	F-62
• Sistem Pembetulan : <i>Sewerage System</i>	F-62
• Sistem Pam : <i>Pump Station</i>	F-62
• Stesen Pam Rangkaian : <i>Network Pumping Station</i>	F-62
• Tangki Air : <i>Water Tank</i>	F-63
Wilayah : <i>Region</i>	F-63
Zon Pengaruh Transit (ZPT) : <i>Transit Influence Zone</i>	F-63
Zon Sekunder : <i>Secondary Zone</i>	F-63
Zon Teras : <i>Core Zone</i>	F-63
Zon Utama : <i>Primary Zone</i>	F-63

Analisis Kecerunan : *Slope Analysis*

Pengiraan darjah dan peratusan kecerunan sesuatu kawasan bagi memastikan kestabilan dan kesesuaian tapak untuk pembangunan.

Kelas	Darjah Kecerunan	Tindakan	F1
1	0° - 15°	Sesuai untuk pembangunan	
2	16° - 25°	Pembangunan boleh dijalankan dengan langkah-langkah pengawasan	
3	26° - 35°	Pembangunan boleh dijalankan dengan langkah-langkah pengawasan yang lebih ketat	
4	>35°	Pembangunan tidak dibenarkan	



F2

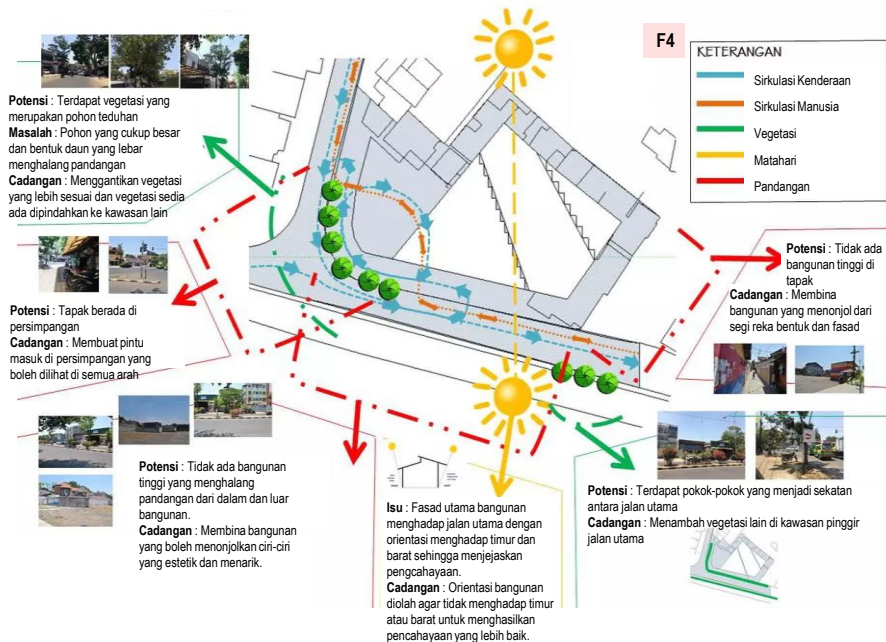
Analisis Padu Lompong : *Solid Void Analysis*

Analisis berkaitan ketepuan dan kelompangan dalam suatu kawasan bagi mengenal pasti penggunaan ruwang contohnya bagi tujuan pembangunan infill.



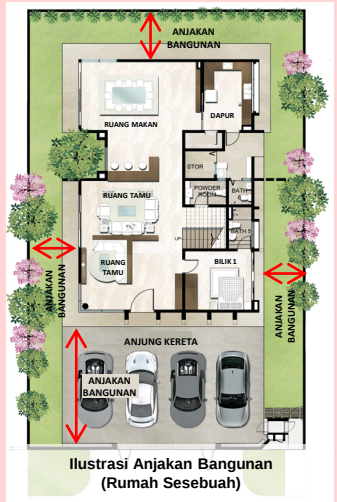
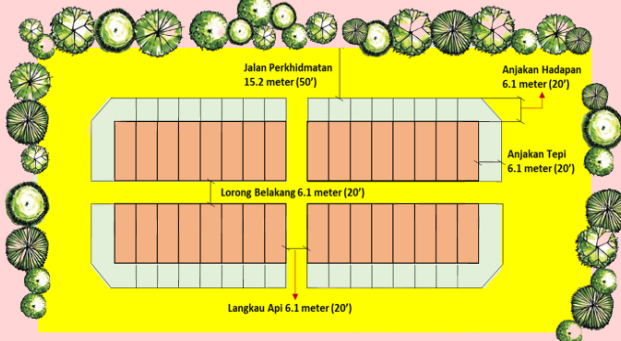
Analisis Tapak : *Site Analysis*

Analisis aspek fizikal tapak cadangan pembangunan termasuk topografi, landskap, tumbuh-tumbuhan, guna tanah, geologi dan saliran serta aspek-aspek fizikal lain yang dibuat berdasarkan maklumat kajian lapangan, imej satelit dan sebagainya.



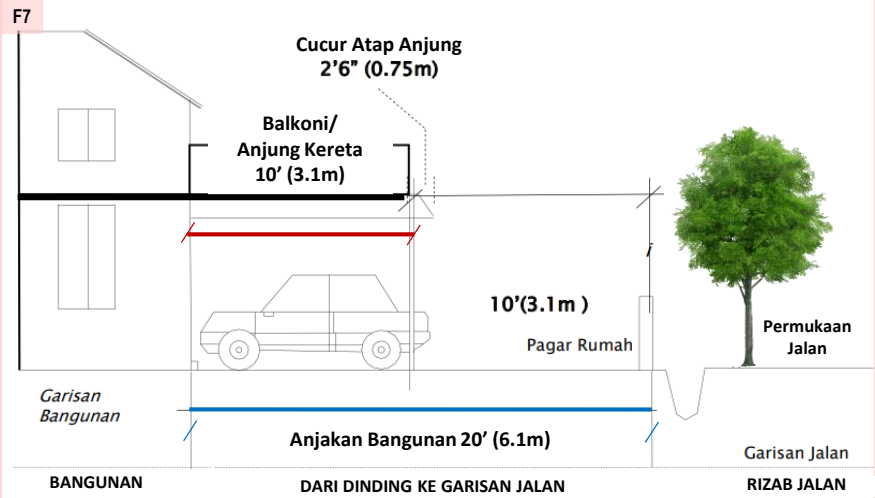
Anjakan Bangunan : *Building Setback*

Suatu ukuran jarak minimum di antara sempadan lot dengan bangunan yang disyaratkan oleh pihak berkuasa tempatan di mana sebarang pembinaan tidak dibenarkan dalam ruang/jarak tersebut. (F¹)



Anjung : *Porch*

Tempat teduhan seketika sebelum masuk ke dalam rumah. Selain itu, ia juga berfungsi sebagai tempat meletakkan kenderaan. (F²)



Bandar : Town

Kawasan yang diwartakan serta kawasan tepu bina yang bersempadan dengannya dan gabungan kedua-dua kawasan ini mempunyai penduduk 10,000 orang atau lebih atau kawasan pembangunan khusus atau pusat pentadbiran daerah walaupun penduduk kurang daripada 10,000 orang dan sekurang-kurangnya 60% penduduknya berumur 15 tahun dan ke atas terlibat dalam aktiviti bukan pertanian. ^(f3)

Bandar Diraja : Royal Town

Sebuah bandar di mana terletak istana dan mempunyai karakter serta identiti tersendiri yang menonjolkan unsur budaya tempatan yang sangat tinggi contohnya Bandar Diraja Kuala Kangsar, Seri Menanti, Klang dan Anak Bukit. ^(f4)

Bandar Global : Global City

Bandar yang mempunyai kepentingan di dalam sistem ekonomi global. Ia mempunyai kesemua atau sebahagian besar daripada 13 kriteria dengan penduduk melebihi 3.5 juta orang bagi keseluruhan konurbasi contohnya Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dan Wilayah Persekutuan Putrajaya. ^(f5)



Bandar Global Kuala Lumpur

Bandar Kitaran : Circular City

Merujuk kepada sesebuah perbandaran yang menggalakkan peralihan daripada ekonomi *linear* kepada ekonomi kitaran secara bersepadu merentas semua fungsinya dengan kerjasama penduduk, komuniti perniagaan dan komuniti penyelidikan. Bandar tersebut memupuk amalan model perniagaan dan aktiviti ekonomi yang memisahkan penggunaan sumber daripada aktiviti ekonomi dengan mengekalkan nilai dan kegunaan produk, komponen, bahan dan nutrien selama mungkin untuk menutup gelung bahan dan meminimumkan penggunaan sumber yang berbahaya dan menghasilkan penjana sisa bagi meningkatkan kesejahteraan manusia, mengurangkan pelepasan pencemaran, melindungi dan meningkatkan biodiversiti serta menggalakkan keadilan sosial selaras dengan matlamat pembangunan mampan. ^(f6)

Bandar Satelit : Satellite Town

Bandar baharu yang dilengkapi dengan keperluan pembangunan bagi mengurangkan tekanan terhadap bandar utama sedia ada, contohnya Bandar Petaling Jaya. ^(f7)

Bandar Warisan : Heritage City

Bandar yang mempunyai nilai sejarah, kebudayaan, seni bina atau alam semula jadi untuk tujuan pemuliharaan. ^(f8)



Ilustrasi Bandar Warisan George Town, Pulau Pinang

Bandar Wilayah : Regional City

Sebuah ibu negeri yang mempunyai pengaruh ekonomi dan pentadbiran yang melepasi sempadan wilayah dan negara dengan penduduk melebihi 1.5 hingga 3.5 juta. Ia mempunyai pengaruh ekonomi ke kawasan wilayah antarabangsa melebihi ibu negeri yang lain dan menepati beberapa ciri-ciri bandar global seperti Kuantan, George Town, Johor Bahru dan Labuan. ^(f9)

Bangunan : Building

Struktur yang dibina di atas tanah termasuklah sebuah rumah, pondok, bangsal atau kepungan beratap, digunakan atau tidak digunakan sebagai kediaman manusia, dan juga apa-apa tembok, pagar, pelantar, pementasan, perancah, pintu pagar, tiang, pagar pancang, bingkai, papan dinding, pelancar, limbungan, dermaga, tembok sambut, jeti, pentas pengkalan, jambatan dan apa-apa binaan, tupang atau asas yang bersambung pada atau dengan mana-mana daripada struktur tersebut di bawah subseksyen 2(1), Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 [Akta 172]. ^(f10)

Bangunan Hijau : Green Building

Bangunan yang mengurangkan atau menghilangkan kesan negatif dalam reka bentuk, pembinaan atau operasinya dan boleh memberi kesan positif terhadap iklim dan persekitaran semula jadi. Bangunan hijau menjimatkan sumber semula jadi yang berharga dan meningkatkan kualiti hidup. ^(f11)



Bangunan Hijau Suruhanjaya Tenaga, Presint 2, Putrajaya

Bangunan Sesebuah : Free Standing Building

Sebuah bangunan yang dibina di atas satu lot. ^(f12)

Bangunan/Struktur Kekal : Permanent Building/Structure

Bangunan/struktur yang dibina di atas tanah yang mempunyai tempoh penggunaan melebihi 12 bulan. ^(f13)

Bangunan/Struktur Sementara : Temporary Building/Structure

Bangunan/struktur yang dibina di atas tanah yang mempunyai tempoh penggunaan terhad yang ditetapkan oleh pihak berkuasa tempatan dan apabila tamat tempoh, bangunan tersebut hendaklah dirobohkan. ^(f14)

Bangunan Tambahan : Extension of Building

Struktur tambahan di luar bangunan, yang bersambung dengan bangunan asal. ^(f15)

Bangunan Warisan : Heritage Building

Suatu bangunan atau kumpulan bangunan yang berasingan atau bersambung, yang disebabkan oleh seni bina, homogenan atau tempat dalam landskap, mempunyai nilai sejarah yang menonjol dari pandangan sejarah, seni atau sains. ^(f16)



Bangunan Warisan Kellie's Castle, Batu Gajah, Perak

Benda Purba : *Antiquity*

- i. Mana-mana objek boleh alih yang berusia atau semunasabahnya dipercayai berusia sekurang-kurangnya lima puluh tahun.
- ii. Mana-mana peninggalan manusia, tumbuh-tumbuhan atau haiwan yang berusia atau semunasabahnya dipercayai berusia sekurang-kurangnya satu ratus tahun. (^{F17})



Blok Perancangan : *Planning Block*

Pembahagian kawasan rancangan tempatan kepada beberapa kawasan yang lebih kecil bagi penyediaan peta cadangan yang terperinci. (^{F18})

Blok Perancangan Kecil : *Sub Planning Block*

Pembahagian blok perancangan kepada kawasan-kawasan yang lebih kecil untuk tujuan penyediaan garis panduan pembangunan dan Kelas Penggunaan Tanah dan Bangunan. (^{F19})

Blok Sementara : *Provisional Block*

- i. Berhubung dengan sesuatu pelan strata yang dicadangkan, suatu blok berkenaan dengan sesuatu bangunan yang dicadangkan untuk, atau sedang, didirikan atas bangunan atau tanah, yang baginya suatu hakmilik strata sementara yang berasingan telah dipohon.
- ii. Berhubung dengan sesuatu pelan strata yang diluluskan, suatu blok yang ditunjukkan di dalamnya, yang baginya suatu hakmilik strata sementara hendak didaftarkan.
- iii. Berhubung dengan sesuatu buku daftar strata, suatu blok yang ditunjukkan di dalamnya, yang baginya suatu hakmilik strata sementara telah didaftarkan. (^{F20})

Bumbung Hijau : *Green Roof*

Bumbung yang ditanam dengan tumbuh-tumbuhan atau spesies pokok. Rapi bumbung hijau mempunyai lapisan tebal tanah (6-12 inci atau lebih) yang boleh menyokong pelbagai tumbuh-tumbuhan atau spesies pokok. (^{F21})



Courtyard

Kawasan terbuka yang dikelilingi oleh dinding atau bangunan tinggi, biasanya terletak di tengah-tengah bangunan. Halaman moden ialah ciri seni bina yang biasa dilihat di ruang pejabat dan universiti, di mana pelajar dan pekerja boleh berehat, makan atau berinteraksi

Desa : Rural

Kawasan selain daripada kawasan bandar yang terdiri daripada semua jenis petempatan kampung, pekan dan petempatan kecil lain yang kurang daripada 10,000 penduduk, bercirikan pertanian serta kaya dengan sumber alam. (^{F22})



Elemen Imej Bandar : City Image Elements

Imej bandar terdiri daripada lima (5) elemen reka bentuk yang diperkenalkan oleh Kevin Lynch iaitu laluan (*path*), tepian (*edge*), mercu tanda (*land mark*), daerah (*district*) dan nodus (*node*).

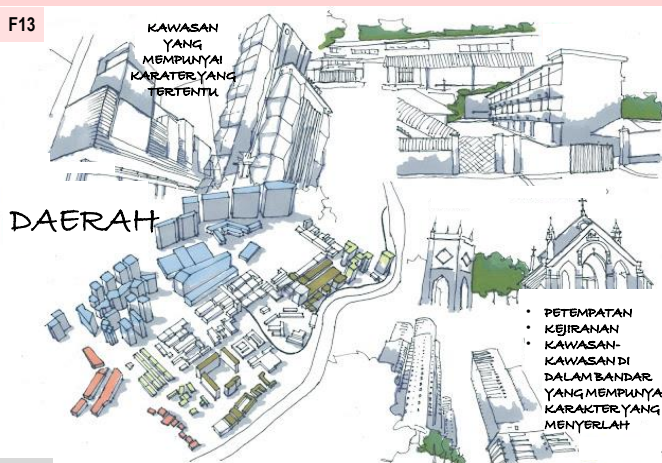
F12



Daerah : District

Elemen imej bandar yang terbesar dalam suatu kawasan bandar. Ciri-ciri fizikal daerah ditentukan oleh kesinambungan, perincian bentuk, bangunan dan topografi latar langit. Daerah memberi identiti dan sebagai petunjuk asas sesuatu bandar. Daerah juga menjadi tarikan dan pengenalan sesuatu bandar. (f23)

F13



Laluan : Path

Laluan pejalan kaki, laluan transit, terusan dan jalan kereta api di bandar. Laluan juga menjadi identiti dan digunakan sebagai penunjuk arah serta bersambungan di antara satu sama lain. Persekitaran yang wujud dalam bandar adalah terbentuk berdasarkan laluan-laluan di bandar. (f24)

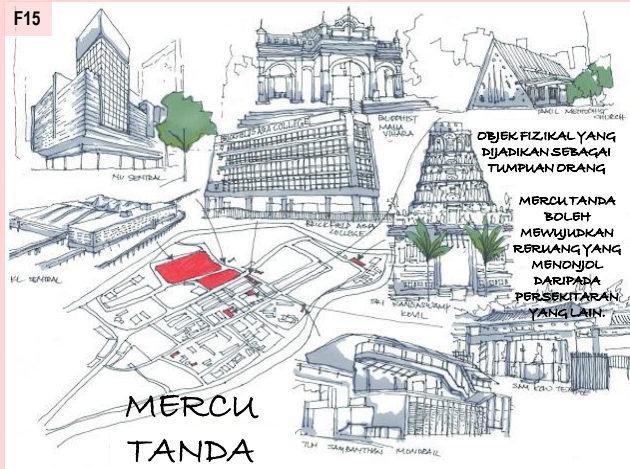
F14



Mercu tanda : Landmark

Sesuatu objek yang mudah dikenali seperti bangunan, pokok, dan lain-lain, sebagai panduan menentukan lokasi sesuatu tempat. (f25)

F15



F17



Dataran Lang, Langkawi, Kedah

F18

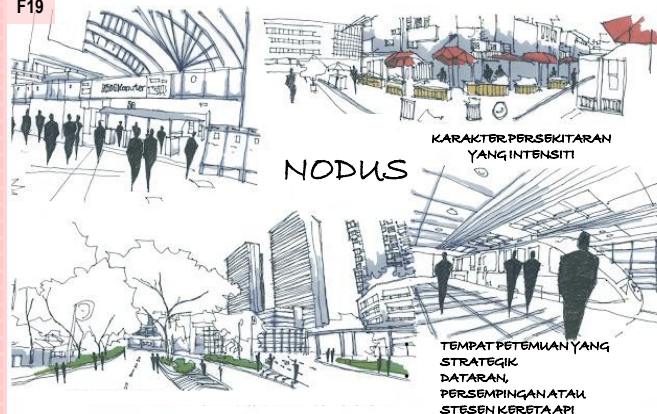


Menara Alor Setar, Kedah

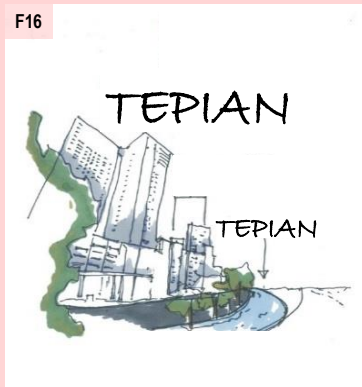
Nodus : Node

Nodus menunjukkan titik dan sudut yang mempunyai ciri-ciri strategik. Ia boleh terjadi daripada sekecil-kecil titik pusat tumpuan di bandar dan juga boleh menjadi dataran yang besar. Persimpangan atau hentian pengangkutan adalah titik penting bagi sesuatu bandar. (f26)

F19



F16



Tepian : Edge

Tepian biasanya membentuk sempadan yang memisahkan dua jenis kawasan dan juga bertindak sebagai rujukan. Walaupun tepian adalah elemen linear, ia tidak dianggap sebagai laluan. (f27)

Eklektik : *Eclectic*

Seni bina yang tercipta daripada pelbagai sumber. Di Malaysia, kebanyakan campuran seni bina ini dipengaruhi oleh seni bina Eropah, Cina dan Melayu. Pengaruh ini menghasilkan satu bentuk corak yang unggul dan unik bagi seni bina di rantau ini. Bangunan yang dibina di negeri-negeri Selat tercipta hasil daripada campuran seni bina pelbagai pengaruh. Seni bina ini banyak kelihatan pada bangunan rumah kedai zaman kolonial. (F28)

F20



Gaya Seni Bina Eklektik Rumah Kedai Pulau Pinang Tahun 1910 – 1940.

Ekistik : *Ekistics*

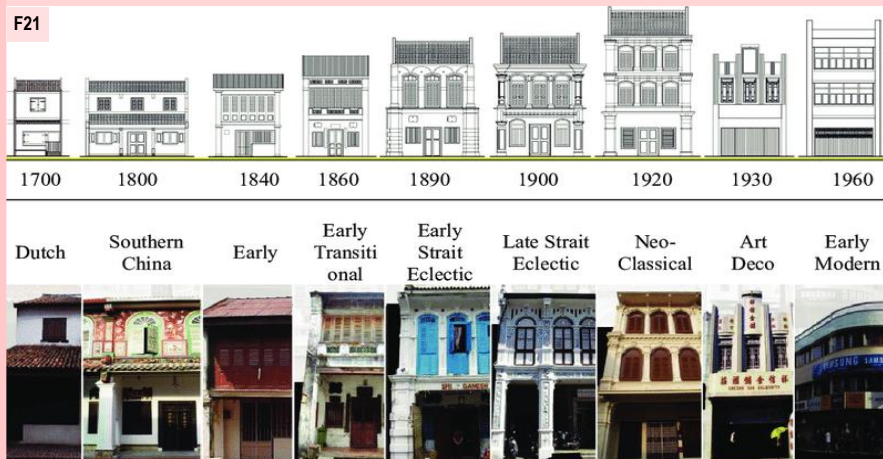
Kajian tipologi atau pola sesebuah petempatan.



Fasad : *Facade*

Bahagian luar bangunan yang paling menyerlah, iaitu di bahagian hadapan bangunan atau bahagian sisi bangunan yang menghadap kawasan laluan orang ramai. Fasad merupakan elemen utama dalam seni bina yang mampu menyampaikan maksud dan fungsi sesuatu bangunan. Fasad ibarat wajah bangunan supaya ciri-ciri kecantikan dapat ditonjolkan dan reka bentuk elemennya dapat menarik perhatian orang yang melihatnya. Istilah ini berasal daripada bahasa Perancis yang bermaksud bahagian hadapan atau "muka". (F29)

F21



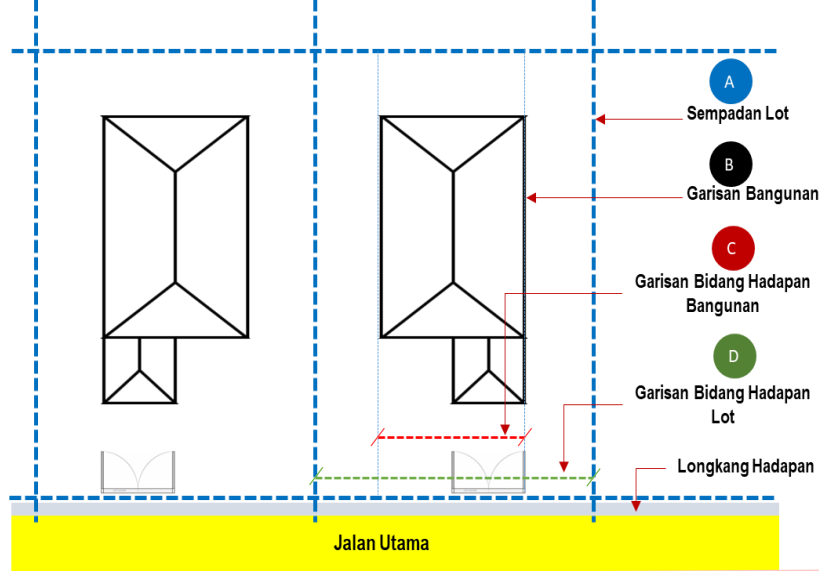
Kajian Tipologi Fasad Rumah Kedai di Melaka.

A Garisan Sempadan Lot : *Border Line*
 Garisan yang diukur dari satu batu sempadan ke satu batu sempadan lain yang menjadi sempadan antara satu lot dengan lot yang lain. (f³⁰)

B Garisan Bangunan : *Building Line*
 Garis yang menentukan kedudukan bangunan di dalam lot. (f³¹)

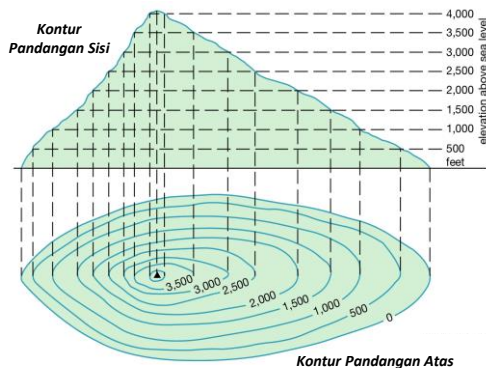
C Garisan Bidang Hadapan Bangunan : *Building Line Frontage*
 Bukan hadapan bangunan. (f³²)

D Garisan Bidang Hadapan Lot : *Line Frontage*
 Bukan hadapan lot. Contohnya, bagi lot banglo bukan hadapan adalah 50 kaki dan sebagainya. (f³³)



Garisan Kontur : *Contour Line*

Garisan yang menunjukkan sela aras ketinggian sesuatu kawasan dalam skala besar (dalam pelan) yang dikira dari aras laut. (f³⁴)



F22 Guna Tanah Semasa : *Existing Land Use*

Guna tanah sebenar di atas tanah termasuk elemen semulajadi dan struktur buatan manusia, contohnya badan air, hutan, perumahan, perindustrian, infrastruktur dan kawasan lapang. (f³⁵)

Guna Tanah Komited : *Committed Land Use*

Guna tanah berkaitan dengan pembangunan yang :

- Telah diberi kebenaran merancang dan masih dalam tempoh sah; dan
- Telah memulakan kerja-kerja tanah atau pembinaan, tetapi belum dikeluarkan Perakuan Siap dan Pematuhan (*Certificate of Completion and Compliance* - CCC). (f³⁶)

Zon Guna Tanah : *Land Use Zoning*

Zon guna tanah yang dicadangkan untuk pembangunan masa hadapan ke atas sesuatu lot mengikut tempoh sesebuah rancangan pemajuan. (f³⁷)

Inap Desa : *Homestay*

Premis penginapan di mana pelancong atau pengunjung tinggal bersama-sama pengusaha inap desa serta menjalankan aktiviti bersama dan hendaklah berada di kawasan desa yang merupakan kawasan selain daripada kawasan bandar. (f38)

F23



Insinerator : *Incinerator*

Tempat atau alat untuk memproses bahan-bahan buangan melalui proses pembakaran. (f40)

F27



Insinerator di Pulau Pangkor, Perak

Infrastruktur : *Infrastructure*

Kemudahan asas dan sistem yang digunakan bagi sesebuah negara, bandar atau kawasan termasuk perkhidmatan dan kemudahan yang diperlukan untuk ekonomi berfungsi. Ia biasanya bercirikan struktur teknikal seperti jalan, jambatan, terowong, empangan, pembentung, parit dan sebagainya. (f39)

F24



Jambatan Pulau Pinang

F25



Lapangan Terbang Kuala Lumpur

F26



Empangan Kenyir, Terengganu

Jalan : Road

Termasuklah sesuatu jalan, medan, siar kaki atau jalan lalu, jalan susur, sama ada jalan tembus atau tidak, di mana orang berhak lalu, dan juga jalan di atas sesuatu jambatan, dan juga termasuklah sesuatu jalan, siar kaki atau jalan lalu, halaman terbuka atau jalan kecil terbuka, yang digunakan atau dicadang untuk digunakan sebagai suatu jalan masuk kepada dua buah pegangan atau lebih, sama ada orang ramai berhak lalu di atasnya atau tidak dan semua saluran, parit, longkang, dan tanah rizab di sisi mana-mana jalan hendaklah disifatkan sebagai sebahagian daripada jalan itu. ^(f41)

Mana-mana jalan awam dan mana-mana jalan lain yang mana orang awam mempunyai akses dan termasuklah jambatan, terowong, hentian sebelah, kemudahan feri, jalan bertingkat, bulatan jalan, pulau lalu lintas, pembahagi jalan, segala lorong lalu lintas, lorong laju, lorong perlahan, bahu jalan, garis tengah, jejambat, jalan tembok, jalan tuju, landasan masuk dan keluar, plaza tol, kawasan khidmat dan struktur dan lekapan lain bagi memberi kesan sepenuh kepada penggunaannya. ^(f42)

Jalan Awam : Public Road

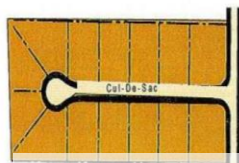
Mana-mana jalan yang di atasnya orang ramai ada hak lalu yang biasanya dibaiki atau diselenggara oleh pihak berkuasa tempatan sebelum mula berkuatkuasanya Akta Jalan, Parit dan bangunan 1974 [Akta 133] atau yang telah dipindahkan kepada atau yang telah diletak hak pada pihak berkuasa tempatan di bawah Akta 133 atau dengan apa-apa cara lain. ^(f43)

Jalan Bandaran : City Road

Jalan yang diselenggara oleh pihak berkuasa tempatan termasuklah jalan-jalan yang dibina oleh pihak pemaju. ^(f44)

Jalan Buntu/Mati : Cul-de-Sac

Jalan mati atau pusingan jalan. Ia juga berfungsi sebagai jalan tempatan bagi setiap unit kediaman. Kelebaran *cul-de-sac* yang sesuai adalah antara 12 – 15 meter (40 – 50 kaki) dengan panjang di antara 50 meter (170 kaki) hingga 150 meter (500 kaki) bergantung kepada jenis kediaman tertentu. ^(f45)



Reka Bentuk Cul-de-Sac



Jalan Lingkaran : Ring Road

Jalan utama yang dibuat untuk mengelilingi kawasan pusat bandar di samping dapat mengagihkan lalu lintas daripada memasuki pusat bandar. ^(f46)

Jalan Negeri : State Road

Jalan yang dibina dan diselenggara oleh Jabatan Kerja Raya Negeri untuk meningkatkan perhubungan dalam negeri. ^(f47)



Jalan Perhubungan Desa, Pokok Sena, Kedah

Jalan Perhubungan Desa : Rural Connection Road

Jalan perhubungan yang menyambungkan antara sesebuah kampung dengan kampung yang lain atau menghubungkan kampung tertentu dengan jalan raya utama bagi memberikan keselesaan perhubungan dan jaringan jalan kepada masyarakat luar bandar seterusnya dapat meningkatkan kualiti hidup. ^(f48)

Jalan Persekutuan : *Federal Road*

Jalan yang dibina dan diselenggara oleh Jabatan Kerja Raya Persekutuan yang berfungsi untuk menghubungkan bandar utama dan pintu masuk negara atau negeri- negeri.

Lima (5) jenis jalan Persekutuan adalah:

- i. Jalan Persekutuan Utama;
- ii. Lebuhraya bertol;
- iii. Jalan Persekutuan FELDA;
- iv. Jalan industri; dan
- v. Jalan masuk ke institusi Persekutuan. (^{f49})



Jalan Persekutuan Kuala Lumpur – Klang (Federal Highway)

Jalan Persendirian : *Private Road*

Mana-mana jalan yang bukan suatu jalan awam iaitu jalan yang tidak diserahkan atau diselenggara oleh pihak berkuasa tempatan atau agensi lain. (^{f50})

Jalan Pintas : *Bypass Road*

Jalan pilihan yang disediakan di kawasan bandar untuk mengelakkan kesesakan jalan. (^{f51})

Jalan Primer : *Primary Road*

Jalan utama di luar bandar dengan lebar minimum rezab adalah 40 meter. Di kawasan bandar ianya dikenali sebagai jalan pengumpul. (^{f52})

Jalan Perkhidmatan : *Service Road*

Jalan yang dikhaskan untuk memberi kemudahan dan perkhidmatan sampingan kepada pengguna di kawasan kediaman, kedai, pejabat dan sebagainya. Jalan ini juga merupakan jalan penghubung di antara jalan utama dengan jalan sampingan. (^{f53})

Jalan Protokol : *Protocol Road*

Jalan protokol mempunyai ciri-ciri berikut:

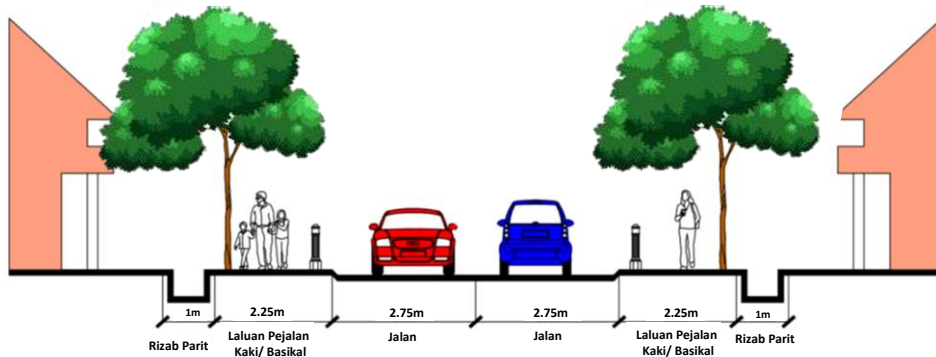
- i. Melalui kawasan bandar.
- ii. Menghubungkan premis kerajaan, istana, lapangan terbang.
- iii. Mempunyai *dual carriageway*.
- iv. Mempunyai landskap. (^{f54})



Jalan Protokol di Putrajaya

Jalan Sekunder : *Secondary Road*

Jalan utama di kawasan luar bandar dengan lebar minimum rizab adalah 25 meter. Di kawasan bandar ianya dikenali sebagai jalan tempatan. (^{f55})



Jalan Tempatan : Local Road

Jalan perkhidmatan bagi setiap unit kejuranan. Kelebaran rizab jalan tempatan yang sesuai adalah antara 40 – 50 kaki bagi menampung permukaan jalan dua (2) lorong (2.75 meter setiap lorong), penyediaan parit (1 meter di kiri dan kanan) dan laluan pejalan kaki dan sikal serta ruang berlandskap (3.75 meter di kiri dan kanan). (^{f56})

Arahan Teknikal Jalan JKR

Jalan Pengumpul Utama 100 Kaki

Bahu Jalan : Road Shoulder

Merujuk kepada bahagian tepi kiri dan kanan jalan. Ianya terdiri daripada bahu jalan berturap dan tidak berturap yang lazimnya dapat digunakan untuk tujuan kecemasan, laluan pejalan kaki, tanam tanaman dan pelebaran kawasan jalan. (^{f57})



Bebendul Jalan : Kerb

Sempadan daripada konkrit atau barisan batu yang disambung serta membentuk sebahagian daripada talang di sepanjang pinggir jalan, yang digunakan sebagai sempadan jalan bagi menghadkan laluan pejalan kaki. Biasanya 15 sentimeter lebih tinggi daripada permukaan jalan. (^{f58})





Jejambatan Jalan Sultan Azlan Shah flyover dari George Town ke Bayan Lepas

Jejambatan : *Flyover*

Jalan raya yang dibina merentasi atau melangkaui sebatang jalan lain seperti jambatan. (^{f59})



Jejantas pejalan kaki Stesen LRT Bandaraya ke Wisma Bumi Raya, Kuala Lumpur

Jejantas : *Bridge*

Laluan di atas jalan raya untuk pejalan kaki melintas jalan. (^{f60})

Laluan Pejalan Kaki : *Pedestrian Walkway*

Lorong pejalan kaki yang terdapat di kawasan perumahan atau luar bandar dan tidak semestinya berturap. Lorong ini merupakan salah satu kemudahan yang disediakan untuk tujuan keselesaan dan keselamatan pengguna. (^{f61})



Boulevard di Putrajaya

Lebuhraya : *Boulevard*

Reka bentuk jalan yang besar biasanya jalan utama yang dihiasi dengan elemen landskap dan perabot jalan yang menarik. (^{f62})

Lebuhraya : *Highway*

Jalan raya utama antara negeri yang menghubungkan ibu kota, ibu negeri dan laluan masuk/keluar ke Malaysia dengan kawalan separa. Ia melengkapkan rangkaian lebuh raya ekspres. Lebar minimum rizab adalah 60 meter bagi kawasan luar bandar dan 65 meter bagi kawasan bandar. (^{f63})



Lebuhraya Utara Selatan

Lebuhraya Ekspres : *Expressway*

Lebuhraya dengan laluan keluar masuk berkawalan penuh yang dilengkapi dengan persimpangan bertingkat. Lebar minimum rizab adalah 60 meter bagi kawasan luar bandar dan 65 meter bagi kawasan bandar. (^{f64})

Lebu Raya Hijau : Green Highway

Merupakan lebu raya yang mesra alam sekitar di mana dari segi reka bentuk, perancangan, pembinaan dan penyelenggaraan bertujuan untuk memulihara kemampanan ekologi dan pengangkutan. ^(f65)

Pemisah Jalan : Road Divider

Pemisah atau sekat tengah rizab jalan bertujuan membezakan arah perjalanan kenderaan yang berlainan. ^(f66)

Rizab Jalan : Road Reserve

Kawasan yang telah ditentukan kelebarannya mengikut perundangan di mana ianya termasuk laluan jalan berturap, bahu jalan, laluan pejalan kaki, ruang udara di atasnya dan semua kawasan yang berada dalam lingkungan sempadannya yang diwartakan di bawah seksyen 62, Kanun Tanah Negara [Akta 828]. ^(f67)

Kampung : Village

Sebuah petempatan tradisi di kawasan desa yang mempunyai ciri-ciri tradisional yang tinggi dari segi sosio budaya dan fizikal. ^(f68)

Kampung Atas Air : Water Village

Petempatan kampung yang terletak di atas air sama ada di sungai, tasik atau laut dan rumah-rumah dibina secara bertiang di atas air.

- Dihubung oleh jeti atau jambatan kayu.
- Pelbagai densiti mengikut lokasi.
- Pekerjaan adalah menangkap ikan, membuat perahu dan menjalankan aktiviti berasaskan hasil laut dan sungai.
- Di Negeri Selangor ianya juga dikenali sebagai Kampung Bagan. ^(f69)



Kampung Sim Sim di Sandakan, Sabah

Kampung Baru : New Village

Petempatan kampung yang wujud pada masa darurat (1948-1960) bagi mengatasi masalah ancaman Komunis.

- Majoriti penduduk kaum Cina.
- Terletak di ladang getah, kawasan perlombongan bijih timah dan di sekitar bandar sedia ada.
- Corak petempatan adalah berpusat dan berbentuk *grid iron*. ^(f70)



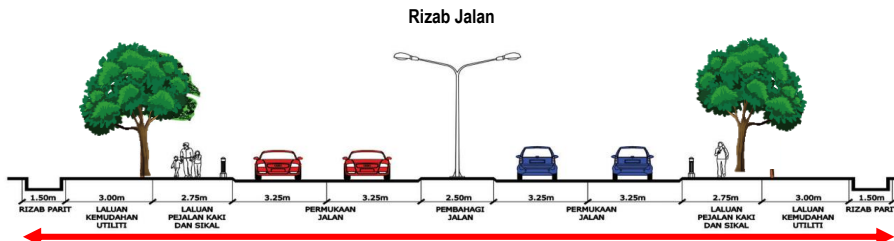
Kampung nelayan Pantai Angin Berbisik di Marang, Terengganu

Kampung Nelayan : Fishing Village

Petempatan kampung yang terletak di kuala atau sepanjang sungai, di tepian pantai dan di pulau-pulau.

- Pekerjaan adalah menangkap ikan, membuat perahu dan menjalankan aktiviti berasaskan hasil laut dan sungai.
- Corak fizikal perkampungan nelayan dipengaruhi oleh faktor semula jadi seperti sungai, muara dan pantai.
- Keadaan kampung adalah padat. ^(f71)

F33



Rizab Jalan

Kampung Tersusun : *Planned Village*

Kampung yang dirancang berasaskan beberapa sebab seperti penempatan semula kampung, pemberian tanah dan bencana alam.

- i. Susun atur kampung yang tersusun.
- ii. Densiti rendah dan sederhana.
- iii. Penduduk terlibat dalam pelbagai aktiviti ekonomi. (f72)



Kampung Tradisional : *Traditional Village*

Wujud secara tidak dirancang atau organik.

- i. Kampung tradisional di bandar menampung bilangan penduduk yang tinggi dan majoriti terlibat dengan aktiviti perbandaran. Keadaan fizikal kampung kurang teratur dan sesak.
- ii. Kampung tradisional di desa berdensiti rendah.
- iii. Taburan petempatan dipengaruhi oleh aktiviti ekonomi setempat seperti pertanian, perlombongan dan sebagainya.
- iv. Corak adalah berjajar atau berkelompok.
- v. Kampung tradisional juga boleh terdapat di pulau-pulau. (f73)





Kaki Lima di George Town, Pulau Pinang

Kaki Lima : Five Foot Way

Ruang lantai di antara depan (deretan) kedai atau rumah dengan tepi jalan ataupun ruang lantai yang beratap yang menghubungkan dua buah rumah. ^(f74)

Kawalan Akses : Access Control

Hak tuan punya atau penghuni harta terhadap laluannya yang dikawal penuh oleh pihak berkuasa awam. Syarat ini juga termasuk rizab bekalan air dan elektrik. ^(f75)

Kawalan Ketinggian Bangunan : Building Height Control

Pengawasan ketinggian sesebuah bangunan untuk tujuan penyeragaman, keselamatan dan sebagainya. ^(f76)

Kawasan Tepu Bina : Built-up Area

Kawasan pembangunan sedia ada yang terdiri daripada perumahan, perniagaan, perindustrian, institusi, kemudahan awam dan infrastruktur. ^(f77)

Kediaman : Residential

Tempat tinggal termasuklah sesebuah bangunan, rumah sewa yang digunakan kesemuanya atau sebahagian besarnya dibina atau dipadankan untuk digunakan sebagai kediaman manusia. ^(f78)

Kenderaan Mikromobili : Micromobility Vehicle

Kenderaan yang dipacu oleh

- sumber elektrik, enjin pembakaran dalam atau kuasa manusia; atau
- gabungan sumber elektrik, enjin pembakaran dalam atau kuasa manusia; dan
- mempunyai kelajuan maksimum 50 kilometer/jam. ^(f79)



Contoh kenderaan mikromobili

Kerja Bangunan : *Building Operation*

Kerja yang melibatkan proses seperti mendirikan, meruntuhkan, mendirikan semula atau meluaskan sesuatu bangunan atau sebahagian daripadanya dan termasuklah:

- i. Tambahan pada ketinggian atau luas lantai sesuatu bangunan;
- ii. Membuat bumbung atau membuat semula bumbung suatu bangunan atau sebahagiannya;
- iii. Tambahan atau pengubahan kepada suatu bangunan yang menjejaskan atau mungkin akan menjejaskan susunan saliran atau kebersihannya atau keteguhannya;
- iv. Tambahan atau pengubahan kepada sesuatu bangunan, sama ada dibuat sebelum atau selepas bangunan itu siap, yang menyimpang dengan apa-apa cara daripada mana-mana pelan atau tentuan berkenaan dengan bangunan itu yang diluluskan pada bila-bila masa oleh pihak berkuasa yang diberi kuasa di bawah mana-mana undang-undang bertulis untuk meluluskan pelan atau tentuan itu;
- v. Tambahan atau perubahan kepada sesuatu bangunan yang menyentuh secara material atau mungkin akan menjejaskan secara material bangunan itu dengan apa-apa cara;
- vi. Kerja lain yang biasanya dilakukan oleh seseorang yang menjalankan urusan pembinaan bangunan. (^{f80})



Contoh kerja kejuruteraan

Kerja Kejuruteraan : *Engineering Operation*

Kerja yang berkaitan dengan kejuruteraan dalam membentuk atau menyediakan jalan masuk ke suatu jalan atau memasang kabel, sesalur atau menyediakan bekalan air atau saliran. (^{f81})

Kerja Perindustrian : *Industrial Operation*

Termasuk penggunaan mana-mana tanah atau bangunan untuk menjalankan apa-apa perkilangan, reka bentuk, pembaikan, pemasangan, proses pembungkusan, pemprosesan produk pertanian, mengadakan kawasan bagi penyimpanan bahan atau benda, atau apa-apa aktiviti perindustrian lain. (^{f82})



Contoh kerja perindustrian

Kerja Tanah : *Earthwork*

Kerja yang berkaitan dengan perbuatan mengorek, merata, menimbus dengan apa-apa bahan, atau menebang pokok atas mana-mana tanah atau perbuatan lain yang menyentuh dan mengganggu mana-mana tanah. (^{f83})



Contoh kerja tanah

Kolam Tadahan : *Detention Pond*

Sebuah kolam yang digunakan untuk menahan air, bagi beberapa jam supaya saliran perparitan dan sungai sempat mengalirkan air larian (*water surface run-off*) ke lautan. Ianya berfungsi untuk mengatasi masalah banjir dan juga sebagai kolam penapis kelodak dan juga tempat beriadah. Penyediaan kolam tadahan di kawasan pembangunan merupakan satu langkah mampan untuk mengatasi masalah banjir yang boleh mengakibatkan kerosakan harta benda dan bencana. (F34)



Kolam tadahan semasa kering



Kolam tadahan semasa menampung air

Reka bentuk terbuka adalah seperti penyediaan tangki di atas permukaan tanah, atas bumbung, padang dan landskap yang terbuka, tempat letak kenderaan yang terbuka dan sebagainya. Manakala reka bentuk bagi OSD tertutup pula ialah penyediaan sistem tangki serta paip yang dibina dan ditanam di bawah tanah dan bagi OSD gabungan pula ialah tangki air dibina separa di atas tanah dan di bawah tanah. (F38)

Kolam Takungan : *Retention Pond*

Kolam yang sentiasa menampung air yang terdiri daripada kolam semula jadi atau buatan manusia dengan tumbuh-tumbuhan di sekelilingnya. Ia berfungsi untuk menampung air hujan dalam kuantiti yang banyak serta menguruskan air larian daripada berlakunya banjir, kawalan hakisan dan juga meningkatkan kualiti air. (F35)



TAPS di Labu, Negeri Sembilan

F39

Takungan Air Pinggiran Sungai (TAPS) : *Off River Storage (ORS)*

Satu kaedah penyimpanan air mentah dengan cara mewujudkan kolam-kolam di kawasan hilir dan pinggir sungai serta yang berhampiran dengan loji. TAPS akan turut membantu mengawal situasi banjir dan tidak menelan belanja besar untuk dilaksanakan serta mampu menjana ekonomi setempat. (F36)



Kolam oksidasi, Pantai Dalam, Kuala Lumpur

F40

Kolam Oksidasi : *Oxidation Pond*

Kolam pengumpulan atau pemprosesan air buangan juga dikenali sebagai kolam pengoksidaan atau penstabilan. (F37)

On-Site Detention (OSD)

OSD merupakan infrastruktur kawalan banjir di dalam sesebuah kawasan tapak pembangunan. Ianya boleh dibina secara terbuka di atas permukaan tanah atau secara tertutup di bawah tanah ataupun kombinasi kedua-duanya.



Bandar Berdaya Tahan Bencana : *Disaster Resilient City*

Bandar yang mempunyai sistem dan komuniti yang berupaya menghadapi bencana supaya dapat mencegah, bersedia, bertindak dan membaiki pulih kesan daripada bencana tersebut dalam tempoh waktu tertentu. (f⁸⁹)

Bandar Hijau : *Green City*

Bandar yang dirancang dengan prinsip bandar mampan, mempunyai program dan inisiatif bagi memelihara alam sekitar dan sumber-sumber semula jadi dengan tujuan untuk mengurangkan kesan negatif aktiviti manusia ke atas alam sekitar. (f⁹⁰)



Bandar Hijau Putrajaya

Bandar Padat : *Compact City*

Bandar yang mempunyai kepadatan yang tinggi, bersandarkan guna tanah pelbagai, berdimensikan sistem pengangkutan awam dan menggalakkan aktiviti berjalan kaki dan berbasikal. (f⁹¹)

Bandar Pintar : *Smart City*

Bandar yang menggunakan teknologi maklumat dan komunikasi bagi menangani isu dan cabaran perbandaran untuk meningkatkan kualiti hidup, menggalakkan pertumbuhan ekonomi, membangunkan persekitaran yang mampan dan selamat serta memastikan pengurusan bandar yang lebih efisien. (f⁹²)



Bandar Rendah Karbon : *Low Carbon City*

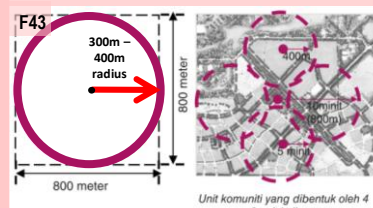
Bandar yang melaksanakan strategi rendah karbon untuk mencapai keperluan alam sekitar, sosial dan ekonomi. Bandar tersebut mengukur, mengurus dan mengurangkan perlepasan gas rumah kaca (GHG) untuk mengurangkan sumbangannya terhadap perubahan cuaca. (f⁹³)

Bandar Selamat : *Safe City*

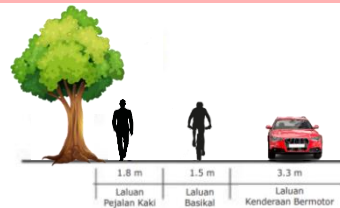
Bandar yang bebas daripada semua ancaman fizikal, sosial dan mental. Persekitarannya sentiasa dalam keadaan terpelihara dan tidak menimbulkan suasana yang boleh menggalakkan kejadian mengganggu kesejahteraan setempat dan penghuninya sentiasa berada dalam keadaan yang paling selamat, sejahtera, sihat dan ceria. (f⁹⁴)

Bandar Sihat Mesra Pejalan Kaki : *Healthy Walkable City*

Bandar yang mempunyai persekitaran pejalan kaki dan basikal yang berkesinambungan, mesra pengguna, selesa, selamat dan mampan yang menggalakkan gaya hidup sihat dan aktif. (f⁹⁵)



Saiz Optimum Kejiranan Mesra Pejalan Kaki

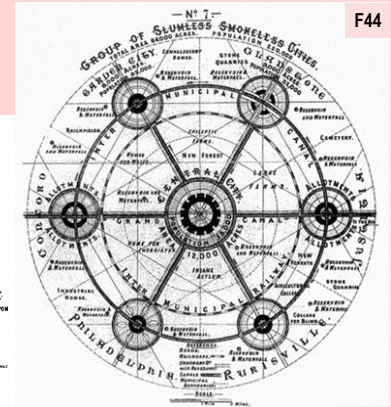
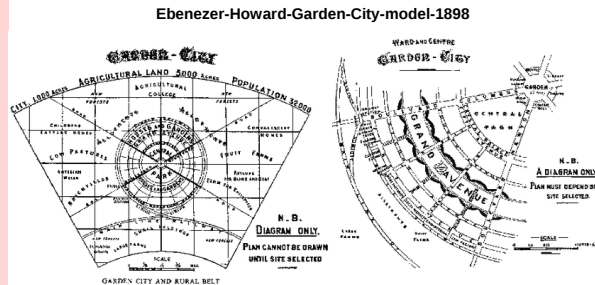


Lebar Minima Laluan Pejalan Kaki dan Laluan Basikal



Bandar Taman : Garden City

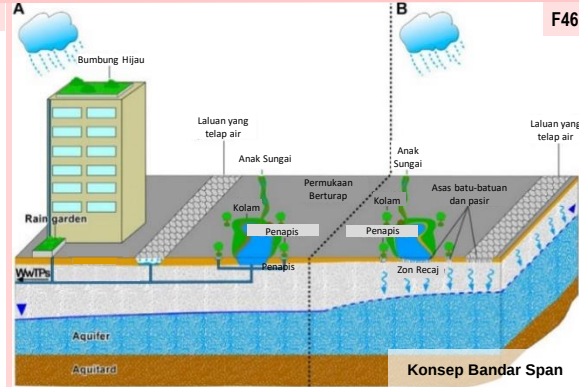
Konsep perancangan yang menggabungkan ciri-ciri fizikal terbaik bagi membolehkan gaya kehidupan di bandar dan di desa diterapkan dalam suatu pembangunan baharu yang lengkap (*self-contained*). Komponen pembangunan terdiri daripada perumahan, industri dan kawasan pertanian yang dikelilingi oleh lingkaran hijau (*green belt* dan *green boulevard*). Idea Garden City diperkenalkan oleh Ebenezer Howard pada tahun 1898 di United Kingdom. Konsep ini telah diterapkan dalam perancangan Bandar Kuala Kubu Bharu, Selangor.



F44



F45



F46

Bandar Span : Sponge City

Merupakan konsep/pendekatan penyimpanan dan penggunaan air hujan berskala besar yang membantu mengurangkan risiko banjir kilat dan meningkatkan jumlah air yang boleh digunakan semula. Oleh itu, konsep ini merupakan langkah responsif yang perlu dimanfaatkan di kawasan perbandaran yang sering mengalami banjir kilat dan gangguan bekalan air.

Konsep ini mengintegrasikan elemen infrastruktur hijau seperti konsep taman hujan, turapan telap air, sistem saliran mesra alam dan mampan serta rawatan air tercemar. Aplikasi konsep *sponge city* adalah berbeza di setiap bandar bergantung kepada keperluan dan konteks setempat. (f96)

F-21

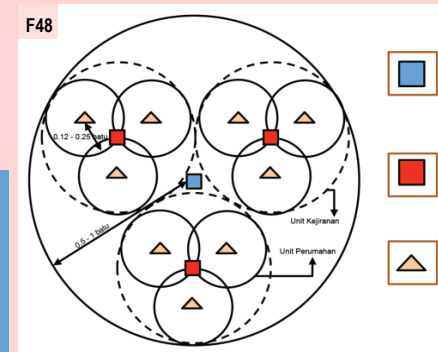
Kejiranan Hijau : *Green Neighbourhood*

Suatu kawasan kejiranan yang dirancang secara bersepadu dengan memberi keutamaan kepada perlindungan dan penggunaan sumber semula jadi, aplikasi teknologi hijau, amalan hijau dan kitar semula yang bertujuan untuk memelihara alam sekitar, meningkatkan kesihatan awam, keselamatan dan kebajikan umum penduduk bandar. ^(f97)



Unit Kejiranan : *Neighbourhood Unit*

Model reka bentuk perumahan bagi 400 unit rumah atau 2,000 orang penduduk yang mengandungi kemudahan surau, dewan, tadika dan padang permainan. ^(f98)



SUB KEJIRANAN

(15-20 ekar/ 150 unit/ 750 penduduk) – mempunyai kemudahan surau, dewan, tadika dan padang permainan.

UNIT KEJIRANAN

(50 ekar/ 400 unit/ 2,000 penduduk) – mempunyai kemudahan surau, dewan, tadika dan padang permainan.

PUSAT KEJIRANAN

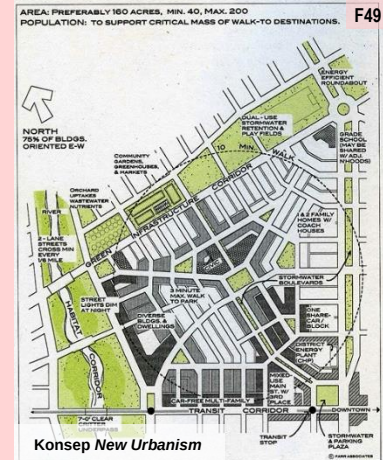
(500 ekar/4,000 unit/ 20,000 penduduk) – mempunyai sekolah rendah dan menengah, padang kejiranan, tadika, masjid, poliklinik dan sebagainya.

New Urbanism

Konsep reka bentuk alam bina bagi meningkatkan kualiti dan taraf hidup penduduk dengan mewujudkan tempat-tempat yang sesuai dan mampan untuk didiami. Konsep ini menekankan kepada perubahan reka bentuk bandar yang mengutamakan pejalan kaki dan mengandungi pelbagai jenis rumah dan pekerjaan.

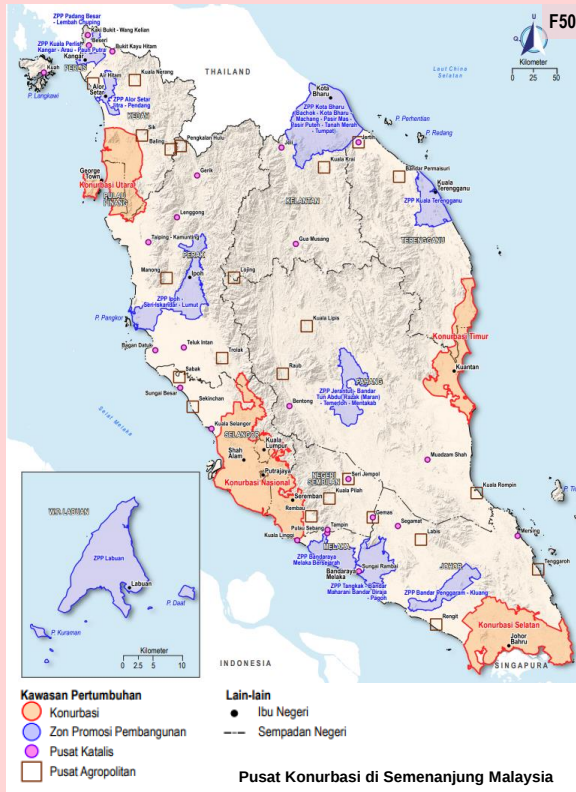
New Urbanism menggalakkan kepelbagaian, *walkable*, padat, *vibrant*, komuniti bercampur yang mengandungi komponen yang sama seperti pembangunan konvensional tetapi direka bentuk secara bersepadu dalam komuniti yang lengkap.

Ianya mengandungi perumahan, tempat kerja, kedai, hiburan, sekolah, taman, dan kemudahan sivik yang penting untuk kehidupan harian penduduk dan sediakan dalam jarak berjalan kaki antara satu sama lain. Konsep *New Urbanism* termasuklah *walkability*, *connectivity*, kegunaan bercampur, kepelbagaian, perumahan bercampur, seni bina dan reka bentuk bandar berkualiti, struktur kejiranan tradisional, tambahan kepadatan, pengangkutan pintar, kemampanan dan kualiti hidup. ^(f99)



Konurbasi : Conurbation

Kawasan pertumbuhan perbandaran ekonomik yang merangkumi bandar raya, bandar-bandar utama dan juga kawasan perbandaran yang bercantum secara fizikal, mempunyai hubungan ekonomi dan mengalami pertumbuhan penduduk bagi membentuk satu kawasan tepu bina yang membangun secara berterusan. (f100)



Koridor dan Hab Pembangunan Transit : Transit Development Hub and Corridor

Koridor sepanjang jaringan cadangan rel nasional iaitu *High Speed Railway (HSR)*, Keretapi Tanah Melayu (KTM) dan Electric Train Service (ETS) antara bandar Semenanjung Malaysia. Hab merujuk kepada bandar-bandar dengan stesen utama sepanjang jaringan rel tersebut di atas, di mana bandar-bandar ini berpotensi menjadi hab pembangunan berorientasikan transit. (f101)

Koridor Industri Utama : Major Industrial Corridor

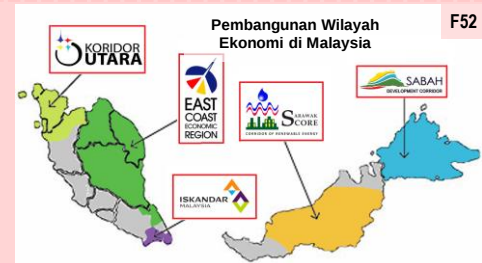
Ekonomi industri penting (*key economy*) yang merupakan antara penyumbang utama kepada pembangunan ekonomi daerah. (f102)

Koridor Pembangunan : Development Corridor

Bentuk pembangunan berjajar di sepanjang jalan utama pada skala yang besar dalam jarak 5 kilometer dari kiri dan kanan jalan. Bentuk pembangunan ini terdapat di kawasan yang menghubungkan dua bandar utama di dalam satu wilayah. (f103)

Pembangunan Wilayah Ekonomi : Regional Economic Development

Proses pembangunan dalam sesuatu wilayah tertentu yang menekankan pertumbuhan ekonomi.



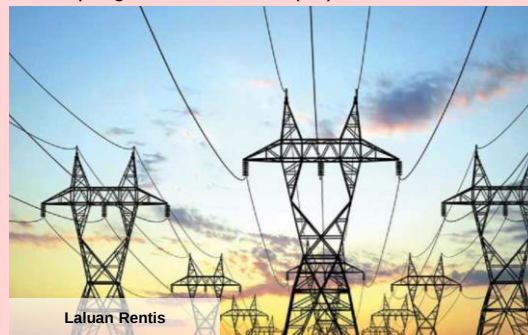
Kuari : Quarry

Kawasan untuk mendapatkan bahan batuan seperti granit, batu kapur dan sebagainya. (f104)



Laluan Rentis : Transmission Line

Talian penghantaran elektrik. (f105)

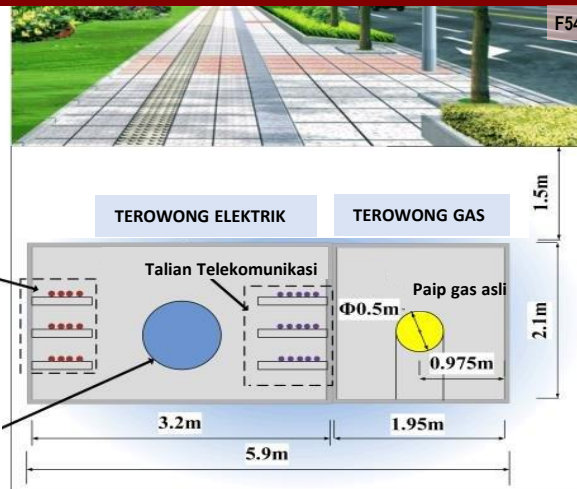


Laluan Kemudahan Utiliti : Common Utility Trench

Laluan/ruang/terowong khas yang disediakan untuk menempatkan kemudahan utiliti yang dikongsi bersama oleh agensi perkhidmatan utiliti. Ia boleh digunakan bagi menempatkan utiliti seperti kabel elektrik, paip air, kabel komunikasi, paip gas, paip pembentungan dan sebagainya. (f106)



F53



F54



F55

Ladang Angin : *Wind Farm*

Rangkaian turbin angin yang berada di lokasi yang sama untuk menghasilkan tenaga elektrik daripada tenaga angin. (f107)

Ladang Angin – Kincir Angin

Ladang Solar : *Solar Farm*

Suatu tapak atau kawasan, sama ada di atas permukaan tanah atau di atas permukaan air (solar terapung), yang menempatkan sistem solar *photovoltaic* berskala besar bagi tujuan pembekalan tenaga elektrik berorientasikan komersial kepada rangkaian grid elektrik nasional dengan kapasiti penghasilan tenaga elektrik yang ditawarkan oleh Suruhanjaya Tenaga. (f108)



F56

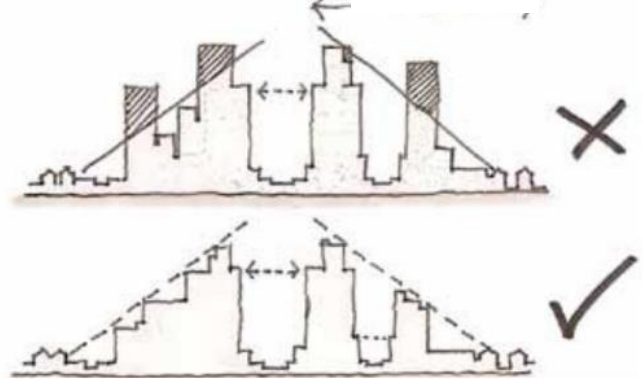
Projek Ladang Solar di Sungai Petani, Kedah

Latar Langit : *Skyline*

Pemandangan keseluruhan atau sebahagian bangunan tinggi dan struktur bandar terdiri daripada banyak pencakar langit di hadapan langit sebagai latar belakang. (f109)

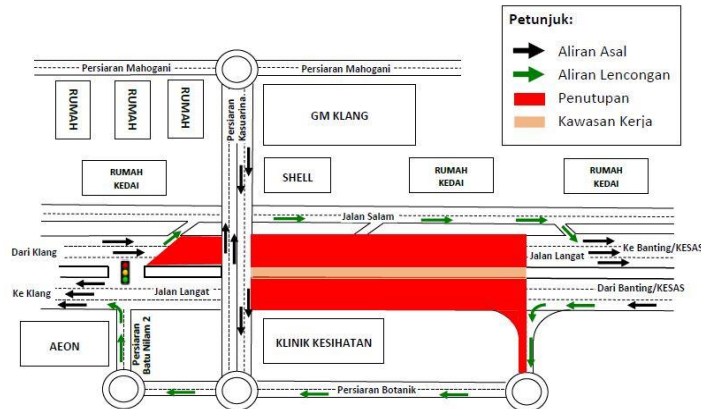
F57

Zon Transisi



Lencongan Trafik : *Traffic Diversion*

Lencongan yang dibuat untuk memberi laluan sementara kepada pengguna jalan raya semasa pembinaan jalan raya sedang dilaksanakan. (F110)



Loji : *Plant*



Loji Janakuasa Gas / Fossil : *Gas / Fossil Power Plant*

Loji janakuasa menggunakan gas/fosil untuk penjana tenaga elektrik. (F111)



Loji Janakuasa Hidro : *Hydro Power Plant*

Loji janakuasa menggunakan air daripada empangan sebagai penggerak utama untuk memusingkan turbin bagi penjana tenaga elektrik. (F112)



Loji Rawatan Air : *Water Treatment Plant*

Pusat merawat air melalui proses membuang bahan cemar daripada air mentah bagi menghasilkan air yang selamat. (F113)

Loji Rawatan Kumbahan : *Sewage Treatment Plant*

Loji rawatan kumbahan mekanikal yang membuang bahan buangan daripada air sisa terutamanya daripada rumah. (F114)

Lot

Mana-mana tanah yang telah diukur dan nombor lotnya telah diberi oleh Pengarah Ukur. (f115)

Lot Berdampingan / Bersempadan : Contiguous / Adjoining Lot

Satu lot tanah yang berkongsi sekurang-kurangnya satu sempadan lot yang sama dengan yang satu lagi. (f116)



Lot Hujung : End Lot

Lot yang terletak di tepi dalam pecahan lot yang diwujudkan bagi tujuan perkhidmatan. (f117)



Lot Kecil : Small Lot

Lot yang pelbagai bentuk dan tidak ekonomik berkeluasan di antara 0.07 ekar (3,200 kaki persegi) hingga 3 ekar (130,680 kaki persegi). Bagi lot yang berbentuk segi empat mempunyai nisbah bukaan sisi yang kurang daripada nisbah 1:5. (f118)

Lot Lidi

Lot yang berkeluasan 5 ekar dan ke bawah, berbentuk segi empat dengan nisbah 1:5 atau lebih dan panjang maksimum salah satu sisi adalah 80 kaki. (f119)

Lot Tepi : Corner Lot

Lot paling tepi dalam barisan pecahan lot yang bersempadankan jalan tempatan yang lebarnya antara 40 kaki atau 50 kaki. Lot ini lazimnya lebih besar daripada saiz lot tengah. (f120)

Metropolitan : Metropolitan

Kawasan bandar raya yang merangkumi beberapa bandar di sekitarnya. (f121)



Monumen : Monument

Kerja seni bina, kerja membuat arca dan mengecat monumen, elemen atau struktur daripada jenis arkeologi, inskripsi, penghunian gua dan gabungan ciri yang mempunyai nilai sejagat yang menonjol daripada pandangan sejarah, seni atau sains. (f122)

Papan Iklan Luar : *Outdoor Billboard*

Paparan besar yang mengiklankan barangan, aktiviti atau perkhidmatan yang tidak semestinya dijual di mana pengiklanan itu ditempatkan. (f123)

Iklan Bumbung : *Roof Advertisement*

Paparan iklan yang dipasang pada bumbung bangunan. (f124)

F67



Iklan bumbung di bangunan Kianhon, Pulau Pinang

Iklan Bergerak : *Mobile Advertisement*

Iklan yang dilekatkan pada kenderaan yang bergerak. (f125)

F68



Iklan bergerak di bas Rapid

F-28

Iklan Dinding : *Wall Advertisement*

Panel untuk paparan iklan yang dipasang pada dinding atau pada satu jarak dari dinding atau iklan yang dilukis pada dinding di sebelah luar bangunan yang tidak mempunyai permukaan terbuka. (f126)



Iklan dinding di Stesen LRT KLCC

Iklan Elektronik : *Electronic Advertisement*

Dibangunkan dengan paparan digital. Kaedah ini berfungsi sebagai sebuah peti televisyen yang menyiarkan visual bergerak bagi tujuan pengiklanan. (f127)



Iklan elektronik di Sungai Petani Kedah

Iklan Jejambat : *Flyover Advertisement*

Paparan iklan yang dipasang pada jejambat laluan kenderaan atau jambatan. (f128)



Iklan jejambat di Melaka

Iklan Kain Rentang : *Banner Advertisement*

Paparan di atas kain rentang di dalam pelbagai saiz yang dipasang pada sesuatu bangunan atau di atas sesuatu kerangka/bingkai (frame). (f129)



Iklan kain rentang di bangunan Jakel Shah Alam, Selangor



F70

Iklan Mekanikal Scrolling : *Mechanical Scrolling Advertisement*

Berasaskan kaedah mekanikal untuk memaparkan beberapa pengiklanan secara berturut yang disusun dalam bentuk bergulung. (f130)



Iklan Mekanikal Trivision : *Trivision Mechanical Advertisement*

Berasaskan kaedah mekanikal untuk memaparkan tiga pengiklanan berasingan secara bergilir menggunakan siri *triangular prism*. (f131)



F71

Iklan Pagar

Iklan Pagar : *Fence Advertisement*

Pengiklanan yang dipasang pada pagar sementara untuk tujuan keselamatan semasa pelaksanaan sesuatu projek binaan atau iklan pada pagar yang dipasang bagi menutup sesuatu visual yang kurang menarik. (f132)



F72

Iklan Perabot Jalan

Iklan Perabot Jalan : *Street Furniture Advertisement*

Pengiklanan pada objek atau peralatan yang bina di atas atau berdekatan jalan awam. Elemen perabot jalan ialah tong sampah, lampu, turapan laluan pejalan kaki, perhentian bas, pondok telefon dan lain-lain. (f133)

Free-Standing Billboard

Paparan iklan bagi barangan, aktiviti atau perkhidmatan yang disokong oleh tiang. Kategori ini boleh dipecahkan lagi mengikut saiz iaitu besar, sederhana dan kecil. *Billboard* bersaiz besar kebanyakannya di dalam bentuk menara iklan setiang atau *unipole* yang ditempatkan di atas satu tiang keluli yang tinggi. (f134)

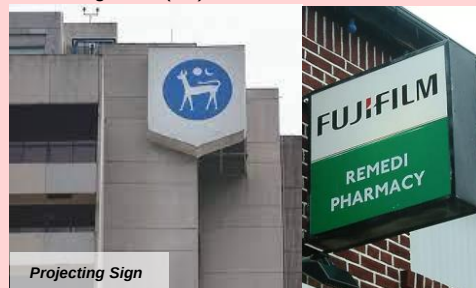


F73

Free-Standing Billboard

Projecting Sign

Pengiklanan kebiasaannya bersaiz besar yang dipasang pada permukaan struktur yang diunjurkan dari dinding sesebuah bangunan. (f135)



Projecting Sign

Pekan : *Small Town*

Sebuah petempatan kecil bercirikan bandar yang terletak di kawasan luar bandar dengan jumlah penduduk kurang daripada 10,000 orang dan menempatkan aktiviti perdagangan berskala kecil, kemudahan awam dan mempunyai aktiviti mingguan (pasar pagi, pasar tani, pasar sehari atau pasar malam). (f136)



Pelabuhan Darat : *Inland Port*

Kawasan atau premis yang dilengkapi dengan kemudahan untuk memuatkan dan memungghah kargo. (f137)



Pelabuhan Laut : *Seaport*

Tempat kapal berlabuh, persinggahan kapal dan pangkalan kapal. (f138)



Pembangunan Berhampiran Transit : *Transit Adjacent Development (TAD)*

Pembangunan berhampiran kawasan transit yang tidak tertakluk kepada zon pengaruh transit dan keperluan pengaplikasian prinsip-prinsip TOD seperti pembangunan bercampur, inklusif dan berintensiti tinggi. Diaplikasikan jika stesen transit tidak memenuhi kriteria pembangunan TOD berdasarkan kawalan guna tanah dan halangan-halangan fizikal tertentu. (f139)



Characteristics of Station Precinct:

TAD

- Suburban street pattern
- Low densities
- Dominance of surface parking
- Limited or no pedestrian access
- Limited or no bicycle access/parking
- Single-family homes
- Industrial land uses
- Segregated land uses
- Gas stations, car dealerships, drive-thru stores and other auto-focused land uses

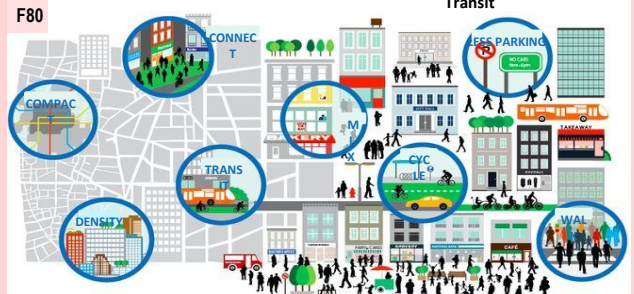
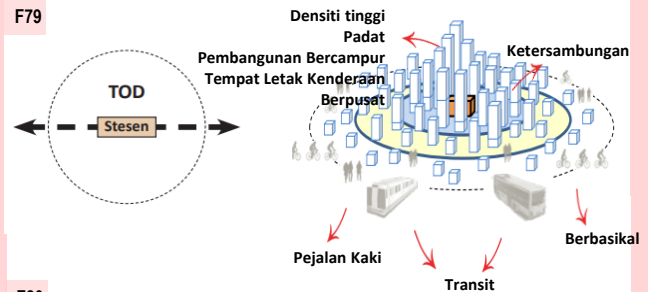
TOD

- Grid street pattern
- High densities
- Mostly underground or structured parking
- Pedestrian-focused design
- Bicycle access/parking
- Multi-family homes
- Office and retail land uses, especially along main streets
- Vertically and horizontally mixed land uses

Pembangunan Berorientasikan Transit : *Transit Oriented Development (TOD)*

TOD merupakan satu konsep pemajuan yang berpusatkan stesen pengangkutan awam rel atau bas. Pemajuan ini menggalakkan persekitaran yang mempunyai ketersambungan (*connectivity*) yang tinggi, mesra pengangkutan awam, pejalan kaki dan sikal untuk mengurangkan pergantungan kepada kenderaan bermotor.

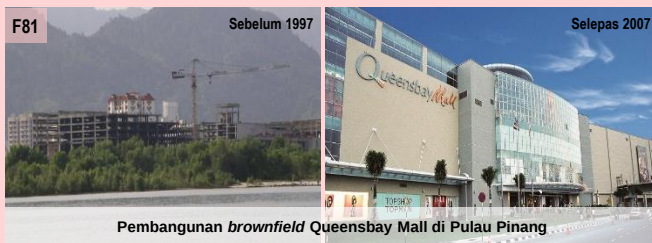
TOD menggalakkan pembangunan bercampur dan berintensiti tinggi dalam jarak berjalan kaki dari stesen untuk menjana penumpang melalui guna tanah kediaman, pekerjaan, ekonomi serta sosiokebudayaan yang diletak berhampiran. TOD juga menggalakkan penggunaan sumber tanah dan ruang secara optimum dan inklusif bagi memenuhi kehendak semua golongan masyarakat. (f140)



Pembangunan *Brownfield* : *Brownfield Development*

Kawasan yang telah dibangunkan tetapi ditinggalkan atau terbiar atau mempunyai struktur bangunan yang usang atau kawasan pembangunan yang tidak siap sepenuhnya dan terbengkalai. Kawasan ini mungkin tercemar atau tidak tercemar. Tanah kawasan *brownfield* ini juga termasuk tanah kerajaan atau tanah persendirian. Istilah *brownfield* juga meliputi bangunan yang telah lama terbengkalai atau bangunan yang telah siap tetapi tidak terjual.

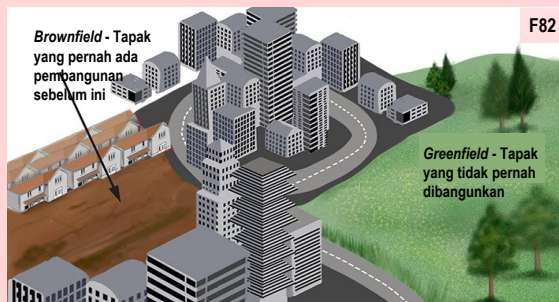
Tafsiran ini juga merujuk kepada projek-projek terbengkalai yang tidak siap dalam tempoh pelaksanaan pembangunan melebihi 10 tahun. (*f141*)



Pembangunan *brownfield* Queensbay Mall di Pulau Pinang

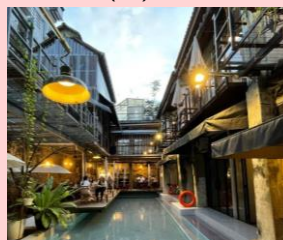
Pembangunan *Greenfield* : *Greenfield Development*

Kawasan/tanah yang merangkumi habitat/kawasan hutan dan tanah pertanian produktif yang tidak dibangunkan. Ini termasuklah lingkaran hijau di kawasan bandar. (*f142*)



Pembangunan *Greyfield* : *Greyfield Development*

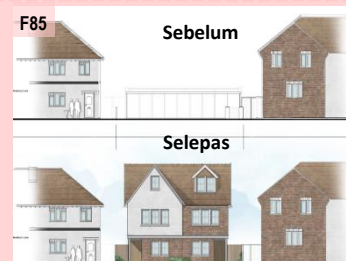
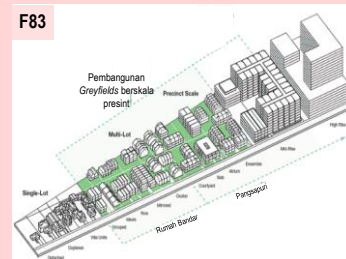
Bangunan yang kurang dimanfaatkan dan tidak berdaya maju. Ia juga merupakan kawasan yang mempunyai nilai tanah lebih tinggi daripada asset / bangunan / struktur / aktiviti yang kekal di atasnya dan tiada prospek untuk dimajukan serta tidak selamat untuk diduduki. (*f143*)



Bangunan yang telah diubah suai dan menjadi Kafe Kleptokrat di Kuala Lumpur.

Pembangunan *Infill* : *Infill Development*

Pembangunan atau pembangunan semula yang dijalankan ke atas tanah kosong atau tapak yang telah dibangunkan yang terletak di dalam kawasan tepu bina dan kawasan yang sedang dibangunkan. (*f144*)



Pembangunan Bercampur : *Mixed Development*

Pembangunan yang membenarkan lebih daripada satu kegunaan/aktiviti bagi sesuatu bangunan atau sekelompok bangunan dalam satu plot atau lot tanah yang dibangunkan. Aktiviti atau kegunaan yang dibenarkan mestilah bersesuaian (*compatible*) antara satu sama lain. (f145)



Pembangunan Penggunaan Bercampur : *Mixed Use Development*

Pembangunan yang membenarkan lebih daripada satu penggunaan di dalam sebuah bangunan atau bangunan-bangunan yang kesemuanya didirikan di atas satu lot tanah yang lazimnya merupakan pembangunan berstrata. Jenis penggunaan bercampur hendaklah saling menyokong di antara satu sama lain dan terdiri daripada penggunaan bercampur kediaman, komersial dan kemudahan awam. (f146)

Pembangunan Penggunaan Bercampur Menegak : *Vertical Mixed Use Development*

Merangkumi fungsi kediaman, komersial, institusi kemudahan masyarakat dan lain-lain dalam satu struktur bangunan di atas lot tanah yang sama. (f147)

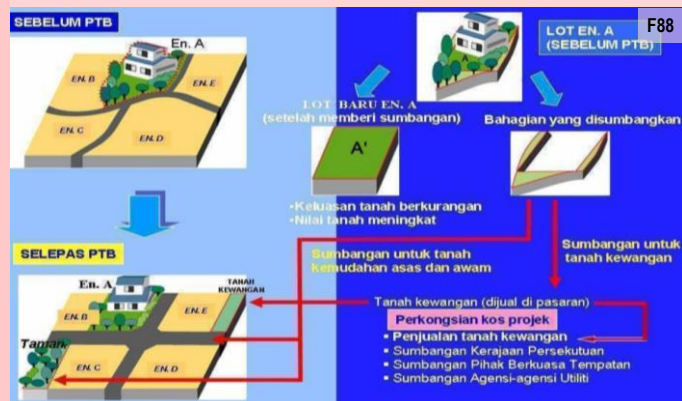


Pembangunan Mampai : *Sustainable Development*

Pembangunan yang memenuhi keperluan generasi semasa tanpa menjejaskan keupayaan generasi akan datang untuk memenuhi keperluannya. (f148)

Pembangunan Tanah Bersepakat (PTB) : *Land Readjustment*

Satu kaedah pembangunan di mana sekumpulan lot tanah yang berjiran disusun semula melalui persetujuan pemilik-pemilik tanah dan diagihkan semula mengikut pelan susun atur terancang yang diluluskan. (f149)



Pembaharuan Semula Bandar : *Urban Renewal*

Suatu program pembaharuan semula bandar (PSB) secara komprehensif dan bersepadu untuk tempoh jangka panjang bagi menangani isu kemelesetan ekonomi, keusangan fizikal, persekitaran dan sosial bandar yang diselaraskan dengan visi dan dasar pembangunan kerajaan. (f150)

Pembangunan Semula Bandar : *Urban Redevelopment*

Pembangunan yang dibuat secara holistik dengan mengubah struktur fizikal sedia ada. Pembangunan ini akan melibatkan kerja-kerja pembersihan tapak, perobohan bangunan dan perubahan guna tanah yang menjurus kepada pembangunan yang bersepadu dan mengoptimalkan kegunaan tanah. Pendekatan ini akan memberikan satu nilai baharu kepada penduduk dari segi peningkatan ekonomi, keadaan fizikal, infrastruktur dan utiliti, sosial serta kehidupan bandar yang lebih berdaya huni. (f151)



Contoh pembangunan semula Razak Mansion

Pemuliharaan Semula Bandar : *Urban Conservation*

Pembangunan semula kawasan terpelihara termasuk tapak/ bangunan warisan dan bersejarah dengan identiti dan estetik yang perlu dipulihara. Pelaksanaan pendekatan ini memfokuskan kepada perubahan fizikal yang melibatkan kerja pemuliharaan / pemeliharaan fizikal tapak/bangunan, perubahan aktiviti bangunan/tapak yang lebih menarik dan mengekalkan nilai-nilai warisan serta sejarah tapak/ bangunan. (f152)

Penjanaan Semula Bandar : *Urban Regeneration*

Penjanaan semula bandar memfokuskan kepada pemulihan sesuatu tapak yang lama, usang dan terbengkalai melalui pembinaan bangunan baharu atau penyediaan kemudahan dan infrastruktur tanpa memusnahkan keseluruhan reka bentuk, susun atur atau fungsi kawasan tersebut. Pembangunan ini akan menjana semula aktiviti di kawasan tersebut sama ada dari segi ekonomi, sosial atau persekitaran. (f153)



Projek terbengkalai Kemayan City di Johor Bahru telah dibaik pulih dan dibangunkan sebagai Paradigm Mall.

Penyegaran Semula Bandar : *Urban Revitalisation*

Penyegaran semula bandar bertujuan menyegarkan semula kawasan atau bangunan yang telah menunjukkan ciri-ciri keusangan dan berlaku kemerosotan aktiviti sosio-ekonomi. Pelaksanaan pendekatan ini memfokuskan kepada pemulihan sesuatu kawasan atau bangunan yang tidak melibatkan perubahan fizikal secara menyeluruh. Ia merangkumi kerja-kerja seperti membaik pulih, menaik taraf, pengindahan dan penyediaan landskap sesuatu kawasan atau bangunan. (f154)



Pangsapuri Seroja, Selayang

Pemecah Ombak : *Breakwater*

Struktur binaan yang dibina untuk mengurangkan tindakan ombak di kawasan pantai bagi menstabilkan bahagian pantai semula jadi atau buatan daripada hakisan. (f155)



Pemecah ombak jenis *Tetrapod* di Marang, Terengganu.



Pemecah ombak jenis *Tetrapod* di Dungun, Terengganu.



Pemecah ombak jenis *Armour Rock* di Pantai Kundur, Kelantan.

Pemeliharaan Bangunan : *Building Conservation*

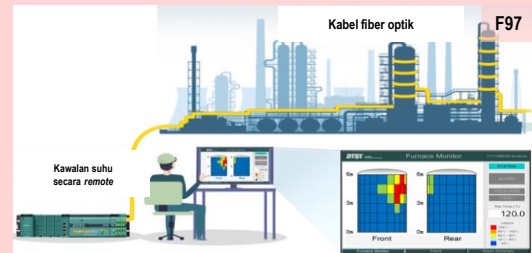
Segala proses yang terlibat untuk menjaga sesuatu bangunan bagi memelihara kepentingan sejarah dan budaya. Tindakan ini termasuklah perawatan, pengekalan, pemuliharaan, pembangunan semula dan penyesuaiangunaan. Lazimnya kaedah yang digunakan akan merangkumi lebih daripada mana-mana satu tindakan di atas. Pemeliharaan bangunan ini menggariskan pengekalan bangunan atau monumen sejarah sebagai salah satu pendekatan yang terkandung dalam proses pemeliharaan bangunan. (f156)



Penang City Hall di George Town, Pulau Pinang merupakan salah satu bangunan bersejarah/warisan di Malaysia

Penderia : *Sensor*

Suatu alat modular untuk mengumpul, mengesan dan memantau data masa sebenar bagi persekitaran bandar, infrastruktur dan lain-lain. (f157)



Pengangkutan Air : *Water Transport*

Pengangkutan penumpang atau muatan merentasi air, sama ada berjadual atau tidak. Turut meliputi operasi tunda atau tolak bot, rombongan, *cruise* atau bot persiaran, feri, teksi air dan lain-lain. (f158)

F98



Pengangkutan air seperti feri.

Pengangkutan Udara : *Air Transport*

Pengangkutan penumpang atau muatan melalui udara atau ruang angkasa. (f160)

F99



Pengangkutan udara seperti kapal terbang.

F-36

Pengangkutan Darat : *Land Transport*

Pengangkutan penumpang dan muatan melalui jalan raya atau rel. (f159)

F100



F101



Pengangkutan darat seperti bas dan keretapi.

Pengekalan Bangunan : *Building Preservation*

Memastikan struktur sesuatu tempat berada dalam keadaan asalnya dan dicegah daripada berlaku sebarang keusangan. Pemeliharaan ini melibatkan struktur bangunan yang mempunyai nilai sejarah agar berada dalam keadaan yang baik dan berkekalan melalui penjagaan yang berterusan untuk mengelakkan bangunan daripada terus usang. (F161)



F102



F103

Penghuni : *Occupier*

Berhubung dengan mana-mana tanah atau bangunan, termasuklah:

- Seseorang penyewa tanah atau bangunan.
- Seseorang pemunya tanah atau bangunan itu yang menghuni atau selainnya menggunakan tanah atau bangunan itu.
- Seseorang yang sebenarnya menghuni tanah atau bangunan itu atau yang memegang tanggungjawab, mengurus, atau mengawal, sama ada bagi pihaknya sendiri atau sebagai ejen, tidak termasuk orang yang menumpang. (F162)

Penginapan Pekerja : *Worker Accommodation*

Kemudahan tempat tinggal yang dibangunkan khusus kepada pekerja yang digajikan oleh majikan yang sama dan diuruskan oleh majikan itu sendiri atau diserahkan kepada pihak pengurusan berdaftar. (F163)



F104



F105



F106

Penginapan Pekerja Berpusat : *Centralised Labour Quarters (CLQ)*

Satu kemudahan tempat tinggal pekerja secara berpusat atau berkelompok (sama ada pekerja asing dan tempatan) di sesuatu

Penginapan Pekerja Sementara : *Temporary Labour Quarters (TLQ)*

Satu kemudahan tempat tinggal pekerja berbentuk penginapan atau asrama (sama ada pekerja asing dan tempatan) di sesuatu kawasan atau bangunan khas (kekal/separa kekal) yang dilengkapi pelbagai kemudahan asas dan sokongan yang lebih teratur dan terancang dalam jangka masa pendek. (F164)

kawasan atau bangunan khas (kekal/separa kekal) yang dilengkapi pelbagai kemudahan asas dan sokongan yang lebih teratur dan terancang untuk keselesaan penghuni dalam persekitaran yang kondusif. (F165)

Penginapan Kediaman Jangka Pendek : *Short-Term Residential Accommodation (STRA)*

Aktiviti di mana pemilik rumah mengendalikan sewa jangka pendek dan menyenaraikan penginapan kediaman mereka pada platform digital seperti Airbnb, Agoda, HostAStay, MyCribBooking.com. (f166)



Penyesuaian Gunaan Semula : *Adaptive Reuse*

Merujuk kepada bangunan warisan yang menukar baru kegunaan bangunan daripada bangunan gudang kepada hotel.

- i. Jika ia melibatkan bangunan status Warisan Kebangsaan atau Gred 1, maka ia perlu dipelihara keseluruhan bangunan luar dan dalam. Kegunaan baru tidak dibenarkan meroboh struktur sedia ada. Contoh, jika *adaptive reuse* bangunan rumah kediaman kepada restoran, bilik-bilik di dalam rumah tidak dibenar dibuang untuk dijadikan dewan makan yang luas. Restoran boleh mengekalkan bilik-bilik menjadi *private dining* sahaja.
- ii. Jika melibatkan bangunan Gred 2, ubah suai dalaman adalah dibenarkan. Contoh, rumah kediaman kepada hotel seperti Cheong Fatt Tze Mansion, rumah kedai/townhouse kepada hotel seperti The Spices, Jalan Lumut dan pasar basah kepada pasar seni seperti KL Central Market. (f167)

F109



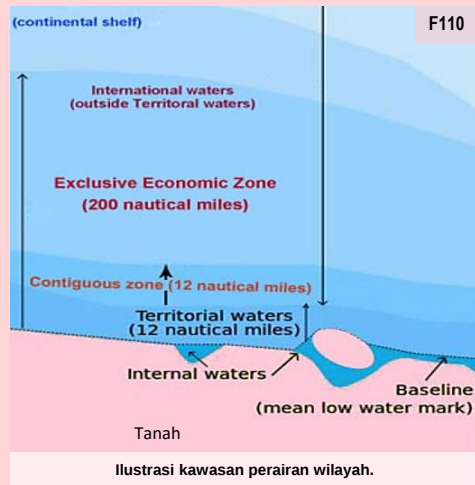
Penyesuaian gunaan semula di *Boutique Hotel Noordin Mews*, Pulau Pinang

Perairan Daratan : *Inland Water*

Apa-apa takungan, kolam, tasik, sungai, anak sungai, tali air, parit, mata air atau telaga, atau mana-mana bahagian laut di atas tikas air rendah di sepanjang pantai, atau mana-mana badan dengan permukaan semulajadi atau buatan yang lain atau sub permukaan air. (F168)

Perairan Wilayah: *Territorial Waters*

Perairan wilayah seperti yang ditakrifkan di bawah Konvensyen Bangsa Bangsa Bersatu tentang Undang-Undang Laut (UNCLOS) tahun 1982 ialah suatu *belt* perairan pantai yang menjangkau sejauh 12 batu nautika (22.2 kilometer) dari garis pangkal (biasanya aras surut air purata) sesebuah negara yang mempunyai pantai. Perairan ini dianggap sebagai suatu kawasan berdaulat sesebuah negara di mana ia turut merangkumi ruang udara di atasnya serta dasar lautnya.



Perancangan Reruang : *Spatial Planning*

Perancangan aktiviti dalam sesuatu ruang termasuk di atas tanah, di sebelah atas tanah (ruang udara), bawah tanah dan kawasan perairan wilayah. Ianya melibatkan penyelarasan dasar pelbagai sektor yang berkaitan melangkaui perancangan konvensional yang hanya melibatkan penentuan guna tanah atau bangunan sahaja. Ianya bertujuan merasionalisasikan penggunaan ruang untuk menyeimbangkan keperluan pembangunan optimum dan kepentingan memulihara alam sekitar untuk mencapai objektif sosial dan ekonomi serta pembangunan mampan.

Perancangan Bandar : *Urban Planning / Town Planning*

Suatu aktiviti yang melibatkan proses teknikal dan penyelarasan dasar kerajaan berkaitan dengan pengurusan penggunaan tanah dan reka bentuk persekitaran bandar, termasuk jaringan pengangkutan dan kawasan semula jadi bagi memandu dan memastikan pembangunan petempatan yang terancang dan mampan serta kesejahteraan masyarakat.

Ianya melibatkan proses penyediaan rancangan pemajuan bagi menetapkan pengezonan guna tanah masa hadapan, cadangan pemajuan yang berdasarkan permintaan dan penawaran semasa serta kawalan perancangan/permohonan kebenaran merancang yang melibatkan pertimbangan daripada pelbagai agensi teknikal. Kesemua proses ini melibatkan penyertaan awam dan rundingan dengan pihak yang berkepentingan. (F169)

Perancangan Luar Jangka : *Contingency Planning*

Perancangan yang memberikan tumpuan untuk menghadapi sesuatu masalah dalam tempoh yang singkat dan kos yang minimum. (F170)



Perbandaran : *Urbanisation*

Satu proses perubahan serta penerapan ciri-ciri bandar terhadap sesebuah kawasan dan proses ini akan melibatkan penghijrahan masuk penduduk luar bandar, perubahan aktiviti ekonomi, perkembangan kawasan bandar, pertambahan penyediaan kemudahan perbandaran, perubahan sosial, nilai dan sifat masyarakat tradisional kepada masyarakat moden serta perubahan guna tanah keseluruhannya yang memberi kesan kepada :

- Perkembangan saiz sesebuah bandar.
- Peningkatan taraf petempatan daripada bukan bandar menjadi bandar. (F171)

Perindustrian : *Industrial*

Termasuklah menjalankan sesuatu pengilangan, perekaan, pembaikan, pemasangan atau memproses keluaran pertanian atau proses pengemasan. (f172)

Managed Industrial Park

Taman perindustrian berpusat dan berpagar yang mengelilingi keseluruhan Kawasan dimana mempunyai akses keluar masuk yang terhad dan terkawal, serta mempunyai kemudahan harta bersama (*common property*) yang keseluruhan kawasannya akan diurus dan diselenggara sendiri oleh *Industrial Park Manager* (IPM). (f173)



Industri Berat : *Heavy Industry*

Industri yang menggunakan bahan mentah dan menghasilkan bahan buangan serta pencemaran sama ada dalam bentuk pepejal, cecair dan gas. Ia mempunyai risiko yang tinggi dari segi kebakaran, letupan, pencemaran biologi serta risiko-risiko lain kepada alam sekitar. (f174)

Industri Desa : *Rural / Cottage Industry*

Industri yang menghasilkan bahan pencemaran paling minimum yang menyumbang kepada pencemaran udara, bau, bunyi, gegaran, kebakaran dan letupan. Kebanyakan industri ini merupakan *home-based* industri yang dijalankan di kawasan perumahan atau dikaitkan dengan identiti masyarakat setempat. (f175)



Hasil industri desa dapat menyumbang pendapatan penduduk kampung.

Industri Hiliran : *Downstream Industry*

Industri sokongan kepada satu industri induk. Contoh industri induk ialah industri pembinaan manakala industri hiliran pula seperti kilang simen, kilang kayu dan sebagainya. (f176)

Industri Ringan : Light Industry

Industri yang menghasilkan bahan pencemaran di samping penghasilan bunyi, gas serta asap yang paling minimum. Industri ini boleh ditempatkan berhampiran dengan kawasan kediaman atau kawasan pembangunan. (f177)

Industri Sederhana : Medium Industry

Industri yang menghasilkan bahan buangan, bunyi, bau serta gas di dalam proses pembuatan seharian. Di samping menghasilkan bahan cemar ia juga menggunakan bahan mentah yang dikategorikan sebahagian berbahaya. Ia perlulah ditempatkan agak jauh dari kawasan kediaman. (f178)

Kategori	Perusahaan Kecil	Perusahaan Sederhana
Pembuatan	Jualan tahunan daripada RM300,000 kepada kurang daripada RM15 juta <u>ATAU</u> bilangan pekerja sepenuh masa daripada 5 orang kepada kurang daripada 75 orang.	Jualan tahunan daripada RM15 juta kepada tidak melebihi RM50 juta <u>ATAU</u> bilangan pekerja sepenuh masa daripada 75 orang kepada tidak melebihi 200 orang.
Perkhidmatan dan sektor lain	Jualan tahunan daripada RM300,000 kepada kurang daripada RM3 juta <u>ATAU</u> bilangan pekerja sepenuh masa daripada 5 orang kepada kurang daripada 30 orang.	Jualan tahunan daripada RM3 juta kepada tidak melebihi RM20 juta <u>ATAU</u> bilangan pekerja sepenuh masa daripada 30 orang kepada tidak melebihi 75 orang.

Perkhidmatan Awam : *Public Services*

Angkatan tentera, perkhidmatan kehakiman dan perundangan, perkhidmatan awam am persekutuan, pasukan polis, perkhidmatan awam bersama (contoh Penasihat Undang-Undang Negeri), perkhidmatan awam setiap negeri dan perkhidmatan pendidikan. (f179)

Perkuburan : *Cemetery*

Tempat bagi aktiviti pengebumian mayat dan aktiviti yang berkaitan mengikut kepercayaan dan agama masing-masing. (f180)



Perkuburan Islam di Raudhatul Sakinah Gombak, Selangor



Perkuburan Cina



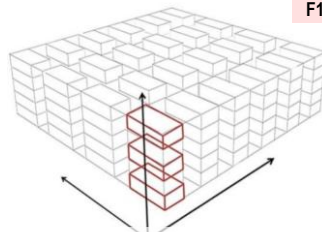
Perkuburan Hindu

Perkuburan Bertingkat : *Multi-storey Cemetery*

Satu kaedah alternatif mengebumikan jenazah dengan menimbunkan tanah di atas tanah perkuburan sedia ada yang sudah padat ruang pengebumiannya secara berperingkat. (f181)



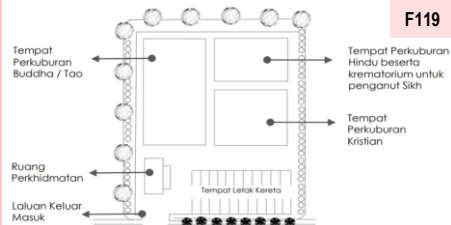
Perkuburan Bertingkat : Perkuburan Islam Masjid Al Jamiul Badawi, Kepala Batas



Konsep Perkuburan Secara Berperingkat

Perkuburan Bersepadu : *Integrated Cemetery*

Tempat pengurusan dan pengebumian mayat serta penyimpanan abu mayat untuk dua agama atau lebih contohnya agama Buddha/Tao, Kristian dan Hindu mengikut keperluan penyediaan sekurang-kurangnya satu ekar tanah. (f182)



Tanah perkuburan antara kaum diasingkan dengan tanaman landskap.

Pertanian : Agriculture

Termasuklah hortikultur, perladangan, penanaman tanaman, pokok buah-buahan, sayur-sayuran atau pokok-pokok, penanaman tumbuh-tumbuhan untuk digunakan sebagai makanan binatang, perladangan tenusu, pembiakan dan pemeliharaan ternakan, ikan, atau lebah dan menggunakan tanah bagi maksud tambahan pada mana-mana kegiatan itu pada mana-mana kegiatan pertanian yang lain tetapi tidak termasuk menggunakan tanah sebagai sebuah taman untuk digunakan bersama dengan suatu bangunan yang bercantum pada tanah itu dan pertanian hendaklah ditafsirkan dengan sewajarnya. (f183)



Contoh aktiviti pertanian dan penternakan



Perubahan Material Mengenai Penggunaan Tanah : *Material Change In The Use of Land*

Bagi mengelakkan keraguan dalam menentukan, bagi maksud Akta Perancangan Bandar dan Desa [Akta 172], apa yang menjadikan suatu perubahan material mengenai penggunaan tanah, maka ditetapkan bahawa:

- i. Penggunaan tanah sebagai suatu tempat untuk melonggokkan sampah sarap atau bahan buangan yang adalah melibatkan suatu perubahan material mengenai penggunaan tanah itu, walaupun tanah itu mengandungi suatu tapak yang sudah pun digunakan bagi maksud itu, jika keluasan permukaan atau tingginya longgokan itu adalah dengan itu bertambah secara material.
- ii. Apa-apa penggunaan tanah atau penggunaan sebahagian daripadanya yang melanggar atau tidak selaras atau bertentangan dengan mana-mana peruntukan rancangan pemajuan yang melibatkan suatu perubahan material mengenai penggunaan tanah itu. (f184)

Perubahan Material Mengenai Penggunaan Bangunan : *Material Change in The Use of Building*

- i. Apa-apa penambahan pada bilangan unit dalam suatu bangunan lebih daripada bilangan yang diluluskan pada asalnya oleh mana-mana pihak berkuasa yang diberi kuasa di bawah mana-mana undang-undang bertulis yang memberikan kelulusan itu adalah melibatkan suatu perubahan material mengenai penggunaan bangunan itu.
- ii. Penggunaan suatu rumah tempat tinggal yang bukan pada asalnya dibina untuk kediaman manusia melibatkan suatu perubahan material mengenai penggunaan bangunan itu. Penggunaan bagi maksud lain suatu bangunan atau sebahagian daripadanya yang pada asalnya dibina sebagai rumah tempat tinggal melibatkan suatu perubahan material mengenai penggunaan bangunan itu.
- iii. Apa-apa pengubahan atau tambahan pada bahagian bangunan itu, sama ada di sebelah atau bercantum pada bahagian luar bangunan itu, yang bersempadanan dengan apa-apa garisan biasa jalan sebagaimana yang ditetapkan oleh atau ditakrifkan dalam mana-mana undang-undang bertulis yang berhubungan dengan bangunan adalah melibatkan suatu perubahan material mengenai penggunaan bangunan itu.
- iv. Apa-apa penggunaan suatu bangunan atau sebahagian daripadanya yang melanggar atau tidak selaras atau bertentangan dengan mana-mana peruntukan rancangan pemajuan adalah melibatkan suatu perubahan material mengenai penggunaan bangunan itu. (f185)



Perumahan : *Housing*

Kumpulan rumah atau rumah-rumah tempat tinggal. (f186)

Perumahan Mampu

Milik : *Affordable Housing*

Perumahan mampu milik meliputi perumahan kos rendah dan kos sederhana dengan harga jualan yang mampu dimiliki yang ditetapkan oleh Kerajaan Persekutuan atau Pihak Berkuasa Negeri. (f187)



Perumahan Strata : *Strata Housing*

Skim strata yang melibatkan suatu pembangunan hartanah yang membahagikan bangunan dan tanah kepada petak-petak, petak aksesori dan harta bersama serta telah ditetapkan sistem pengurusan bagi skim tersebut. Perumahan berhakmilik strata yang dibangunkan mengikut peruntukan subseksyen 6(1A), Akta Hakmilik Strata 1985 [Akta 318]. Contohnya rumah pangsa, pangsapuri, kondominium, rumah bandar (*townhouse*) dan rumah-rumah bertanah dalam skim komuniti berpagar. (f188)

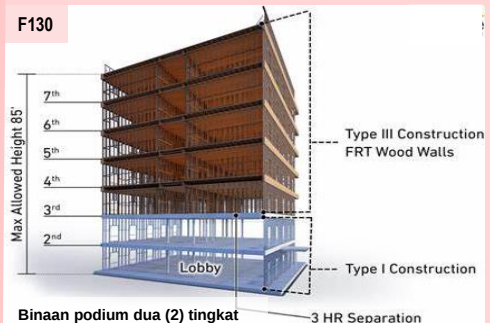


Program Perumahan Rakyat (PPR) : *People's Housing Programme*

Satu program Kerajaan untuk penempatan semula setinggan dan memenuhi keperluan tempat kediaman bagi golongan berpendapatan rendah. Jabatan Perumahan Negara di bawah Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan adalah agensi pelaksana utama bagi projek-projek PPR di seluruh Malaysia. PPR terdiri daripada dua (2) kategori iaitu PPR disewa dan PPR dimiliki. Semua rumah yang dibina di bawah kedua-dua program PPR dimiliki dan PPR disewa akan menggunakan spesifikasi perancangan dan reka bentuk perumahan kos rendah yang ditetapkan dalam Standard Perumahan Kebangsaan bagi Perumahan Kos Rendah Rumah Pangsa. (f189)

Podium

Binaan podium merujuk kepada jenis bangunan yang bercirikan pembahagian mendatar di antara menara atas dan menara podium di bawah. Kebiasaannya bangunan podium dibuat daripada besi atau konkrit yang tidak berdingding. (f190)



F131



Rumah Kluster merupakan tempat kediaman atau beberapa unit bangunan kediaman yang berkongsi dinding belakang dengan rumah lain. (f193)



Dua (2) buah rumah berasingan tetapi berkongsi dinding yang sama dan mempunyai pintu masuk berasingan. (*f*¹⁹²)



Sebuah bangunan bertingkat yang dibina berasingan, serba lengkap dengan kemudahan seperti surau, tempat letak kereta terbuka dan berbumbung, kawasan rekreasi, taman permainan, khidmat keselamatan dan dikelilingi kawasan berpagar bagi tujuan kediaman.^(f194)

Rumah mikro adalah seperti apartment studio, tetapi ia lebih kecil, di mana keluasan di antara 9 hingga 37 meter persegi. Konsep rumah mikro ini mempunyai empat (4) atau lima (5) unit dan setiap unit mempunyai tiga (3) hingga enam (6) buah katil serta almari. Penyewa juga akan berkongsi tandas dan tempat pembuangan sampah bersama orang lain. Selain itu, rumah mikro ini hanya khusus untuk orang bujang yang tergolong dalam kategori B40 dan penyewa boleh memilih sama ada untuk menandatangani sewaan selama 12 atau 18 bulan. ⁽¹⁹⁵⁾

Rumah berasingan tidak berkongsi dinding dengan rumah lain yang dibina. (^{f196})



Rumah Mikro di Jalan Tunku Abdul Rahman, Kuala Lumpur

Rumah Teres : *Terrace House*

Rumah berasingan dibina secara berbaris tetapi berkongsi dinding dengan rumah di sebelahnya. Ia mengandungi sekurang-kurangnya tiga (3) unit atau lebih. (*f197*)



Rumah Teres 2 Tingkat



Rumah Teres 3 Tingkat

F-46

Petempatan : *Settlement*

Kawasan kediaman untuk masyarakat yang dilengkapi dengan segala kemudahan perkhidmatan. (*f196*)

Petempatan Estet : *Estate Settlement*

Rumah pekerja ladang yang disediakan oleh majikan pengurusan ladang.

- Corak petempatan adalah berkelompok.
- Aktiviti utama sebagai peladang kelapa sawit dan getah. (*f197*)

F138



Petempatan Estet di Asahan, Melaka

Petempatan Tanah Rancangan (FELDA / FELCRA / RISDA) : *Land Development Settlement*

- Petempatan kampung terancang berikutan dari pembangunan tanah secara besar-besaran.
- Konsep asas adalah untuk mewujudkan suatu petempatan yang 'self-contained' bertujuan membasmi kemiskinan dan memberi hak milik tanah di kalangan penduduk di kawasan desa. Corak petempatan berbentuk berpusat (*concentrated*) atau berkelompok.
- Kepadatan penduduk sederhana tinggi. (*f198*)

F139



Felda Sri Ledang, Johor

F140



Felda Air Tawar 4, Kota Tinggi, Johor

Pusat Agropolitan : *Agropolitan Centre*

Pusat petempatan desa yang berpotensi untuk memperkembangkan kegiatan pembangunan pertanian dengan rantaian nilai yang lebih tinggi. (F201)



F141



F142

Pusat Agropolitan Chemomoi, Pahang

Pusat Bandar : *Town / City Centre*

Kawasan yang menjadi tumpuan berbagai-bagai kegiatan atau tempat yang menjadi punca segala aktiviti atau tempat terdapatnya segala kemudahan untuk keperluan sesebuah bandar. (F202)



F143

Putrajaya Command Centre (PCC)

Pusat Kawalan : *Command Centre*

Pusat Kawalan yang mengintegrasikan data yang berkaitan daripada sensor IoT (*Internet of Thing*) yang digunakan seperti kamera, imej satelit dan data *Geographic Information System* (GIS). Ia juga melibatkan perkongsian data dengan pihak berkuasa berkaitan untuk tindakan segera. (F203)



F144

Dataran Pahlawan, Melaka

Pusat Tumpuan Perniagaan Utama : *Central Business District (CBD)*

Pusat aktiviti perniagaan di bandar-bandar utama. (F204)

Pusat Pelupusan Sisa Pepejal : *Solid Waste Disposal Centre*

Kawasan atau bangunan yang menjadi tempat mengumpul sisa sampah untuk dilupuskan. (f205)



F145

Tapak pelupusan sisa pepejal sanitari sejak tahun 2005 ini adalah yang terulung dan terbesar dibangunkan di Malaysia.



F146

Tapak Pelupusan Sisa Pepejal Sanitari, Bukit Tagar, Selangor

F-48

Pusat Rawatan Sisa Pepejal : *Solid Waste Treatment Centre*

Mana-mana tanah yang digunakan bagi mengendalikan, menstor, mengasingkan, mengangkut, memindahkan, memproses, mengitar semula, mengolah dan melupuskan sisa pepejal terkawal dan termasuklah stesen pemindahan, tapak pelupusan, tambak tanah kebersihan, loji penunu dan loji pengolahan haba lain, loji pengitar semula dan loji pengkomposan. (f206)

Pusat Pemindahan Sisa Pepejal : *Solid Waste Transfer Centre*

Tempat atau kemudahan di mana sisa pepejal terkawal dipunggah dari kenderaan pungutan sisa, dan dimuatkan semula ke dalam kenderaan angkut jauh berkapasiti besar, baj atau pengangkutan rel bagi penghantaran laluan darat atau air ke kemudahan pengolahan dan pelupusan. (f207)



F147

Stesen pemindahan sampah di Batu Maung, Pulau Pinang



F148

Stesen pengurusan sisa pepejal Batu Maung menggunakan teknologi *vertical compression*.

Pusat Kitar Semula : *Recycling Centre*

Tempat untuk meletak atau menjual sisa pepejal yang boleh dikitar semula. (f208)



F149

Pusat Kitar Semula Komuniti Presint 9, Putrajaya

Buangan : Waste

Sebarang bahan buangan terjadual atau tidak terjadual dalam sebarang bentuk pepejal, separuh pepejal, cecair, gas yang boleh menyebabkan pencemaran.



Pusat Fulfillment : Fulfillment Centre

Sebuah pusat yang menawarkan perkhidmatan pergudangan, pemprosesan pesanan dan penghantaran serta menyediakan platform bagi penyumberan luar perkhidmatan kepada peruncit dalam talian. (f209)



Pusat Jagaan Harian : *Day Care Centre*

Pusat jagaan harian di dalam Akta Pusat Jagaan 1993 [Akta 506] merujuk kepada “mana-mana premis di mana empat (4) orang atau lebih diterima untuk jagaan selama suatu tempoh berterusan yang melebihi tiga (3) jam sehari antara matahari terbit hingga terbenam dan selama sekurang-kurangnya tiga (3) hari seminggu, sama ada untuk upah atau selainnya tetapi dalam hal premis yang dikendalikan atau diuruskan oleh orang sebenar, seseorang yang merupakan saudara kepada orang itu tidak boleh dikira dalam menentukan bilangan orang yang diterima di premis itu”. (f²¹⁰)



Pusat Jagaan Orang Tua di Kepong, Kuala Lumpur

Pusat Jagaan Berkediaman : *Residential Care Centre*

Pusat jagaan berkediaman mengikut Akta Pusat Jagaan 1993 [Akta 506] pula merupakan premis di mana empat (4) orang atau lebih diterima untuk jagaan sebagai penghuni di dalamnya, sama ada untuk upah atau selainnya tetapi dalam hal premis yang dikendalikan atau diuruskan oleh orang sebenar, seseorang yang merupakan saudara kepada orang itu tidak boleh dikira dalam menentukan bilangan orang yang diterima di premis tersebut. (f²¹¹)



Pusat Jagaan Berkediaman di Alor Gajah, Melaka



Antara kemudahan yang disediakan di pusat jagaan berkediaman.



Perjumpaan bersama penghuni di pusat jagaan berkediaman.

Pusat Katalis : *Catalyst Centre*

Pusat katalis adalah terdiri daripada bandar sederhana dan kecil yang mempunyai lokasi yang strategik bagi memandu pertumbuhan perbandaran kawasan sekitarnya dan berpotensi menjadi hab yang mempunyai fungsi yang khusus. (f²¹²)

Pusat Tranformasi Bandar : *Urban Transformation Centre (UTC)*

Pusat Tranformasi Bandar (UTC) menyediakan pelbagai perkhidmatan utama kerajaan dan sektor swasta yang ditempatkan di dalam satu pusat atau bangunan. UTC juga akan berperanan sebagai pusat setempat bagi aktiviti belia, *Non-governmental Organization* (NGO) serta komuniti usahawan. (f²¹³)

Pusat Tranformasi Luar Bandar: *Rural Transformation Centre (RTC)*

Satu pusat yang menjadi nukleus kepada pelaksanaan pelbagai inisiatif dan program oleh pelbagai Kementerian secara kerjasama bagi tujuan pembangunan penduduk luar bandar dalam lingkungan 100 kilometer dari RTC. (f²¹⁴)



Pusat Tranformasi Luar Bandar di Terengganu.



Pusat Tranformasi Luar Bandar Sarawak di Betong.

Rancangan Wilayah : Regional Plan

Pelan yang disediakan bagi mengurus dan menyelaras rangka kerja spatial suatu wilayah serta membentuk inisiatif projek pengurusan dan menyelaras projek pembangunan yang merentasi sempadan daerah dan negeri bagi menangani perubahan corak guna tanah dan pertumbuhan ekonomi. (f²¹⁵)

**Rancangan Pemajuan : Development Plan**

Berhubung dengan sesuatu kawasan iaitu :

- i. Rancangan tempatan bagi kawasan itu; atau
- ii. Jika tiada rancangan tempatan bagi kawasan itu, rancangan struktur bagi kawasan itu. (f²¹⁶)

Rancangan Kawasan Khas : Special Area Plan

Suatu pelan terperinci yang mengandungi cadangan cara untuk memaju, memajukan semula, memperelok, memulihara atau mengandungi amalan pengurusan atau sebahagiannya dengan satu kaedah dan sebahagian lagi dengan kaedah yang lain bagi seluruh atau sebahagian kawasan khas itu dan jenis pengolahan yang dicadangkan di bawah subseksyen 16B(1), Akta Perancangan Bandar dan Desa [Akta 172]. (f²¹⁷)

Rancangan Struktur / Rancangan Tempatan (Penggantian) : Structure Plan (Alteration)

Pengubahan atau pindaan ke atas sebahagian kandungan rancangan struktur atau rancangan tempatan (RS / RT) yang berkuat kuasa, di mana secara umumnya kandungan lain masih terpakai. Bagi tujuan kawalan perancangan, RS / RT asal dan rancangan RS / RT pengubahan hendaklah dibaca secara bersama.

Pengubahan RS / RT boleh dibuat dalam beberapa keadaan termasuk:

- i. Terdapat perubahan gambarajah utama/peta cadangan; atau
- ii. Terdapat perubahan berkenaan pernyataan bertulis, laporan-laporan sokongan atau mana-mana kandungan RS/RT. (f²¹⁸)

Rancangan Struktur (Kajian Semula) : Structure Plan (Review)

RS (Kajian Semula) dibuat berdasarkan peruntukan subseksyen 11, Akta Perancangan Bandar dan Desa [Akta 172]. Sesuatu RS hendaklah dikaji semula setiap lima (5) tahun seiring dengan penyediaan rancangan pembangunan lima (5) tahun negeri. Kajian semula kajian RS juga boleh dibuat jika terdapat arahan daripada Kerajaan Negeri dan terdapat perubahan dasar dan corak pembangunan negeri. (f²¹⁹)

Rancangan Tempatan : Local Plan

Rancangan pembangunan yang mengandungi suatu peta dan pernyataan bertulis yang menerangkan dengan lebih terperinci segala cadangan yang disediakan oleh pihak berkuasa perancang tempatan untuk pemajuan dan penggunaan tanah, berdasarkan rancangan struktur yang telah disediakan mengikut peruntukan subseksyen 12(8), Akta Perancangan Bandar dan Desa [Akta 172]. (f²²⁰)

Rancangan Tempatan (Penggantian) : Replacement Local Plan

Merujuk kepada RT Penggantian yang melibatkan keseluruhan kawasan dan kandungannya, di mana RT asal tidak lagi terpakai bagi tujuan kawalan perancangan dan proses RT Penggantian adalah tertakluk kepada subseksyen 16(3), Akta Perancangan Bandar dan Desa [Akta 172]. (f²²¹)

Rangkaian Sistem Perparitan : *Drainage System Network*

Parit atau longkang yang berfungsi sebagai sistem saliran sekunder dan tributuri. (f²²²)

Rebakan Bandar : *Urban Sprawl*

Penyerakan bandar secara mendatar, tidak terkawal dan melepasi had pembangunan perbandaran yang telah ditetapkan. (f²²³)



Kemudahan Ramp di Universiti Putra Malaysia, Selangor

Reka Bentuk Sejagat : *Universal Design*

Reka bentuk persekitaran dan produk yang boleh digunakan secara meluas oleh semua golongan individu tanpa memerlukan sebarang adaptasi atau rekaan khas. Ia merupakan satu konsep di mana setiap individu mempunyai akses kepada semua tempat dan kemudahan pada setiap masa. (f²²⁴)



Mendapan Arkeologi di Sungai Batu, Kuala Muda, Kedah

Relik Arkeologi : *Archaeological Relic*

Mana-mana mendapan arkeologi (*archeological deposit*), mana-mana artifak peninggalan atau keterangan matan yang dikaitkan dengan mendapan arkeologi. (f²²⁵)



Sempadan fizikal antara Selangor dan Kuala Lumpur.



Batu Tanda Sempadan 'Malaya-Thailand Border' Bersempadan Dengan Wilayah Betong.

Sempadan Fizikal : *Physical Border*

Sesuatu objek atau benda yang membahagikan atau menjadi sempadan sesuatu kawasan. (f²²⁶)

Sistem Pengolahan Kumbahan : *Sewage Treatment System*

Apa-apa kemudahan yang direka bentuk dan dibina bertujuan untuk mengurangkan potensi kumbahan yang menyebabkan pencemaran. (f²²⁷)

Small Office Flexible Office (SOFO) / Small Office Versatile Office (SOVO)

Konsep pembangunan pejabat butik ini adalah merupakan pejabat yang bersaiz kecil. Unit SOFO dan SOVO adalah perniagaan dan tidak dikawal di bawah Akta Pemajuan Perumahan (Kawalan dan Perlesenan) 1966 [Akta 118]. Pembangunan SOFO / SOVO hanya dibenarkan dalam guna tanah perniagaan dalam pusat bandar dan *Central Business District* (CBD) ataupun dalam kawasan yang dibenarkan mengikut Rancangan Tempatan. Ruang lantai minimum bagi unit SOFO / SOVO adalah 41.8 meter persegi (450 kaki persegi) hingga maksimum 51.1 meter persegi (550 kaki persegi).^(f228)

Small Office Home Office (SOHO)

Konsep pembangunan ini adalah merupakan perkongsian ruang pejabat dan perumahan pada masa yang sama pada satu unit yang bersaiz kecil. Konsep pembangunan SOHO adalah untuk penempatan golongan pekerja bukan berkeluarga. Ini kerana ruang tempat tinggal yang disediakan adalah terhad (tiada bilik tidur yang khusus), penyediaan tandas dan tidak dibenarkan menyediakan kemudahan ruang seperti ruang dapur dan ruang basuh/jemuran seperti mana unit kediaman berkeluarga.^(f229)



Taman Atas Bumbung : Rooftop Garden

Taman yang terletak di atas bumbung termasuk di bawah, di aras atau tingkat tengah (*intermediate floor level*) dan podium *deck* sesebuah bangunan. (f²³⁰)

F168



Taman atas bumbung di Masjid Tuanku Mizan Zainal Abidin, Putrajaya

Taman Eko Rimba : Forest Eco Park

Sebuah kawasan hutan simpan yang dibuka untuk kegunaan orang ramai sebagai tempat riadah, perkelahan dan lain-lain. (f²³¹)

F169



Taman Eko Rimba Selangor

Taman Menegak : Vertical Garden

Satu bentuk penanaman alternatif yang terbentang dari bawah ke atas dengan keupayaan untuk dibina di kawasan yang mempunyai ruang tanah yang terhad untuk menanam tanaman. Bentuk dalaman taman menegak menggunakan kurang air, kurang tenaga kerja dan tidak memerlukan cahaya matahari kerana menggunakan lampu LED. (f²³²)

F170



Bandar Gamuda Gardens @ Klang, Selangor

Tanah Bandar : Town Land

Tanah dalam mana-mana kawasan dalam negeri yang diisytiharkan menurut peruntukan seksyen 11 di bawah Kanun Tanah Negara [Akta 828] sebagai bandar. (f²³³)

F171



Tanah bandar di Kuala Lumpur

F172



Tanah bandar di Kuala Lumpur yang semakin padat dengan pembangunan telah menyebabkan kenaikan harga tanah yang tinggi.

F-54

Tanah Desa : Country Land

Semua tanah yang lebih tinggi daripada pinggir laut selain dari tanah bandar atau tanah pekan, di bawah perenggan 51(2)(c) di bawah Kanun Tanah Negara [Akta 828]. (f²³⁴)

F173



Tanah desa di Melaka

Tanah Kosong : *Vacant Land*

Kawasan tanah terbiar, tidak diusahakan, tiada pembangunan dan tidak didiami. Tanah ini tidak termasuk tanah yang dirizabkan sebagai padang atau lot permainan. (f²³⁷)



Tanah kosong di Gombak, Selangor

Tanah Lapang : *Open Space*

Mana-mana tanah sama ada dikepung atau tidak yang disusun atur atau dirizabkan untuk disusun atur keseluruhannya atau sebahagiannya sebagai suatu taman bunga awam, taman awam, padang sukan dan rekreasi awam, tempat makan angin awam, tempat jalan kaki awam atau sebagai suatu tempat awam. (f²³⁸)

Tanah Lombong : *Mining Land*

Tanah yang telah diberi atau dikeluarkan pajakan lombong atau sijil lombong di bawah mana-mana undang-undang bertulis mengenai perlombongan yang pada masa itu berkuasa. (f²³⁹)



Aktiviti lombong pasir di Shah Alam, Selangor



Tanah pekan di Melaka

Tanah Pekan : *Village Land*

Tanah dalam mana-mana kawasan dalam negeri yang diisytiharkan menurut peruntukan seksyen 11, Kanun Tanah Negara [Akta 828] sebagai pekan atau mengikut seksyen 442, Kanun Tanah Negara [Akta 828] disifatkan sebagai pekan. (f²³⁶)

Tanah Tanah : *Soil*

Mineral tak kukuh atau bahan organik pada permukaan bumi yang bertindak sebagai satu medium semula jadi untuk pertumbuhan tumbuhan darat (f²³³)

Tanda Aras : *Spot Level*

Titik atau tanda yang mempunyai nilai ketinggian di atas permukaan bumi yang relatif kepada sesuatu datum rujukan ketinggian. Di semenanjung Malaysia, nilai-nilai ketinggian aras adalah merujuk kepada Datum Tegak Geodesi Semenanjung Malaysia (DTGSM). Di Sabah, nilai ketinggian tanda aras merujuk kepada Datum Kota Kinabalu manakala di Sarawak, nilai ketinggian aras merujuk kepada tiga (3) datum rujukan iaitu Datum Pulau Lakei, Datum Bintulu dan Datum Original. Nilai-nilai ketinggian ini ditentukan dari pengukuran aras di lapangan. (f²⁴⁰)

Tanda Langit : *Sky-Sign*

Apa-apa binaan yang terdiri daripada suatu bingkai, papan dinding, papan, bar, pilar, tiang, dawai atau sesuatu gabungan daripada benda-benda itu, atau apa-apa binaan yang serupa itu, atau apa-apa benda boleh dilihat yang terapung atau yang ditetapkan kedudukannya dengan ikatan dawai atau dengan alat lain yang boleh dilentur, yang ditunjukkan bagi maksud iklan perdagangan atau profesion dalam sesuatu kedudukan supaya boleh mudah dilihat berlatarkan langit dari mana-mana lebuhr atau tempat awam. (f²⁴¹)

Taman Perindustrian : *Industrial Park*

Kawasan yang telah dizonkan sebagai kawasan industri dengan infrastruktur bersepadu dan terancang. (F²⁴²)

Telaga Tiub : *Tube Wells*

Telaga tiub bermaksud apa-apa lubang yang menembusi lapisan bawah permukaan dan dipasang komponen telaga mengikut reka bentuk yang sesuai. (F²⁴³)



Tempat Rawatan Kumbahan : *Sewage Treatment Center*

Kemudahan yang direka bentuk untuk menerima dan memproses kumbahan atau enap cemar kumbahan sebelum dilupuskan ke suatu bantara penerima tetapi tidak termasuk tangki septik. (F²⁴⁵)

Tempat Awam : *Public Place*

Mana-mana lapangan terbuka, tempat letak kereta, kebun bunga, taman rekreasi dan riadah atau medan sama ada terkepung atau tidak yang dikhaskan atau diuntukkan bagi kegunaan orang ramai atau yang terbuka kepada orang ramai pada bila-bila masa di bawah seksyen 2, Akta Kerajaan Tempatan 1976 [Akta 171]. (F²⁴⁴)



Tempat Letak Kenderaan : Parking Lot

Kawasan atau bangunan tempat letak kenderaan yang disediakan sama ada di kawasan terbuka atau tertutup. (F²⁴⁶)



Tempat letak kereta di Kuala Lumpur

Tempat Letak Kenderaan Bertingkat : Multi-storey Parking

Bangunan khas yang disediakan untuk orang ramai meletakkan kenderaan. Tempat ini terdiri daripada beberapa tingkat serta mempunyai banyak ruang yang menyediakan lot-lot bagi meletakkan kenderaan. (F²⁴⁷)



Tempat letak kenderaan bertingkat di Hospital Kuala Lumpur

Tempat Letak Kenderaan Pintar : Smart Parking

Sistem parkir pintar melibatkan pemasangan sistem berasaskan *Internet of Things* (IoT) untuk penyatuan ketersediaan tempat letak kenderaan di pelbagai lokasi, pemakluman status secara langsung ruang individu, dan penyediaan tempahan tempat letak kenderaan boleh diperkenalkan. Sistem letak kenderaan pintar yang dinamik juga boleh diintegrasikan dengan sistem pembayaran. Aplikasi bagi membolehkan carian petak tempat letak kenderaan dan bayaran melalui telefon pintar terutama *street parking*. Berdasarkan data masa sebenar pengurusan, *trend* dan analisis penambahbaikan tempat letak kenderaan. (F²⁴⁸)



Tempat letak kenderaan di IOI City Mall, Putrajaya

Tempat Letak Kenderaan Mekanikal : Mechanical Parking

Suatu sistem tempat letak kenderaan mekanikal bagi mengatasi masalah kekurangan tempat letak kereta di kawasan bandar. Sistem ini menjimatkan ruang, menjamin keselamatan, dan menggunakan teknologi merangkumi pelantar pengangkat (*turntable*) yang menyusun kereta secara berlapis. (F²⁴⁹)

Tempat Letak Kereta Tandem : Tandem Parking

Dua (2) ruang lot tempat letak kereta yang disusun secara seiring dan berkongsi satu laluan keluar masuk, sesuai bagi mereka yang tinggal dalam rumah yang sama.



Tandem parking di Palmville Resort Condominium di Bandar Sunway, Selangor



Terminal

Stesen tunggal atau pelbagai mod dan pusat pengangkutan yang dikhususkan untuk pengangkutan awam atau bahagian atau pecahannya yang berhubungan dengan pengangkutan awam. (F250)

Terminal Feri / Bot : *Ferry / Boat Terminal*

Tempat bermula atau berakhir perkhidmatan feri dan bot di mana pengguna feri dan bot boleh mendapatkan perkhidmatan asas tempat pembelian dan penempahan tiket, jadual ketibaan dan berlepas dan sebagainya. (F251)

F185



Terminal Feri di Kuala Kedah, Kedah

Terminal Kargo : *Cargo Terminal*

Suatu kemudahan pengangkutan yang disediakan di mana kontena kargo disimpan untuk dipindahkan ke kapal lain atau disimpan di luar sebelum diangkut ke lokasi lain. Terminal kargo boleh merangkumi kemudahan aksesori seperti gudang, limbungan kereta api, stor penyimpanan dan pejabat. (F252)



Terminal Kargo di Pelabuhan Utara, Pulau Pinang

Terminal Pengangkutan Awam : *Public Transport Terminal*

Sebuah kompleks bersepadu yang menjadi tempat perhentian atau pengumpulan semua mod pengangkutan awam. (F253)

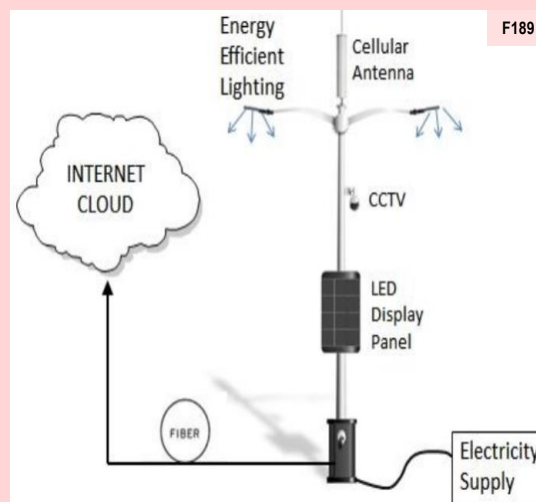
Terminal Pengangkutan Bersepadu : *Integrated Transport Terminal*

Kawasan atau premis bagi perkhidmatan pelbagai mod pengangkutan awam iaitu bas, teksi dan kereta api. Menawarkan perkhidmatan tempat pembelian dan tempahan tiket, jadual ketibaan dan berlepas serta lain-lain perkhidmatan pengangkutan awam. (F254)

F187



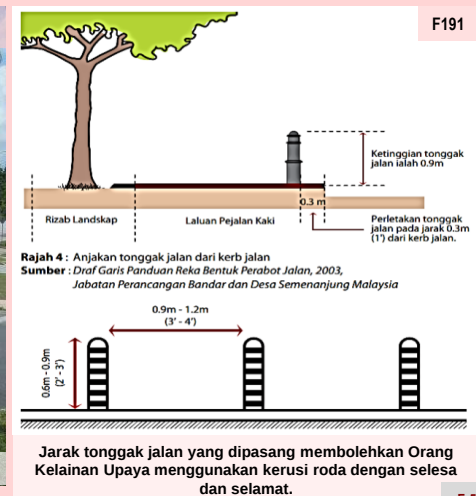
Terminal Bersepadu Selatan (TBS), Kuala Lumpur



Tiang Pintar : Smart Pole

Platform yang dibina di jalan yang boleh digunakan dalam pelbagai fungsi, termasuk meletakkan panggilan kecemasan, membuat pengumuman, pencahayaan jalan dan menjana tenaga solar. *Smart pole* boleh meningkatkan kecekapan bandar, sementara pada masa yang sama boleh meminimumkan perabot jalan. (f255)

Tonggak Jalan : Bollard
Tonggak jalan berfungsi sebagai pembahagi atau pemisah laluan pejalan kaki dari laluan bermotor. (f256)



Transit Aliran Ringan : *Light Rail Transit (LRT)*

Sejenis laluan pengangkutan awam berasaskan rel mengangkut penumpang menggunakan tren elektrik di dalam bandar dengan kapasiti dan kekerapan yang tinggi, dan laluan yang berasingan dari sistem pengangkutan yang lain. (f²⁵⁷)



Transit Aliran Ringan di Kuala Lumpur



Mass Rapid Transit (MRT)

Sistem kereta yang disatukan yang bergerak dengan kelajuan yang tinggi. MRT bertujuan untuk digunakan oleh mereka yang bergerak sepanjang jarak jauh yang sangat sesak pada waktu siang. MRT di seluruh negara mempunyai sistem bas yang cekap untuk menampung keperluan pengguna ketika mereka turun di pelbagai stesen. (f²⁵⁸)



F192

Bas Aliran Transit : *Bus Rapid Transit (BRT)*

Sistem transit berasaskan perkhidmatan bas yang telah dipertingkatkan dengan penambahbaikan infrastruktur, penyediaan laluan dan hentian khusus berbanding bas konvensional. (f²⁵⁹)



F193

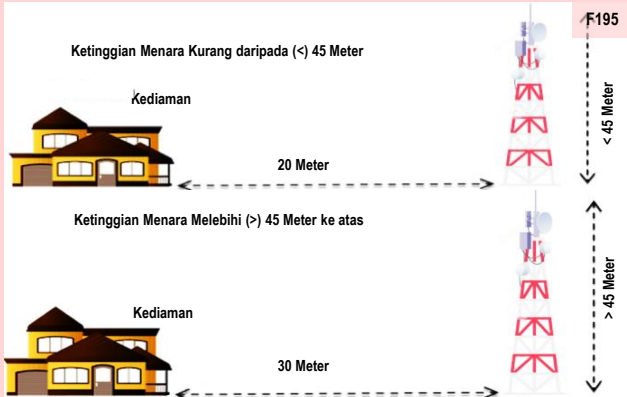
Bas Aliran Transit, Bandar Sunway Selangor

Utiliti : Utility

Kemudahan asas yang disediakan untuk perkhidmatan seperti air, elektrik, komunikasi, gas, pemetungan dan sebagainya. (F²⁶⁰)

Menara / Struktur Komunikasi : Communication Tower Structure

Menara komunikasi ialah struktur pemancar komunikasi atas tanah yang terdiri daripada struktur menara konvensional satu fungsi dan mempunyai ciri-ciri estetika (sekiranya perlu) seperti *monopole*, *monopole tree*, menara kekisi berkaki tiga, menara kekisi berkaki empat, mast dan lain-lain. (F²⁶¹)



Pencawang Pembahagian Utama (PPU) :

Main Dividing Substation

Tempat atau stesen di mana voltan tinggi pembahagian 33 kilovolt atau 22 kilovolt direndahkan ke rangkaian 11 kilovolt. (F²⁶²)



Pencawang Elektrik di Petaling Jaya, Selangor

Pencawang Elektrik (PE) : Electrical Substation

Tempat di mana voltan tinggi pembahagian 33 kilovolt, 22 kilovolt atau 11 kilovolt diturunkan ke voltan yang lebih rendah iaitu 400 voltan atau 230 voltan. (F²⁶³)

Pencawang Masuk Utama (PMU) : Main Substation

Tempat atau stesen di mana voltan tinggi 132 kilovolt atau 275 kilovolt direndahkan ke voltan pembahagian. (F²⁶⁴)



Pencawang Masuk Utama Hulu Terengganu

F198



Rumah Pam Taman Sentul, Juru

Rumah Pam Bekalan Air : *Water Supply Pump House*

Bangunan untuk menempatkan kemudahan mekanikal dan elektrik untuk pengagihan air. (f²⁶⁵)

Sistem Pembetungan : *Sewerage System*

Suatu sistem pengumpulan bahan buangan manusia secara teratur dan sistematik melalui saluran bawah tanah. (f²⁶⁶)

F199



Sistem Pembetungan

Stesen Pam : *Pump Station*

Bangunan atau tempat operasi dua (2) atau lebih pam untuk membekalkan air dengan tekanan yang mencukupi kepada sistem pengagihan. (f²⁶⁷)

F-62

Stesen Pam Rangkaian : *Network Pumping Station*

Tempat yang berfungsi untuk mengalirkan kumbahan daripada kawasan rendah ke kawasan loji rawatan kumbahan. (f²⁶⁸)

F200



Tangki Air : *Water Tank*

Tangki bagi menakung atau menyimpan air bersih sebelum diagihkan kepada pengguna. (f²⁶⁹)

F201



Tangki air di Fidlot, Gemas, Negeri Sembilan

Wilayah : *Region*

Berdasarkan seksyen 6A, Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976, [Akta 172], wilayah adalah suatu kawasan yang terletak di dalam dua (2) negeri atau lebih. (F270)

Zon Pengaruh Transit (ZPT) : *Transit Influence Zone*

Penetapan ZPT berdasarkan konsep pembangunan berorientasikan transit (TOD). Ia merupakan kawasan yang menerima impak paling besar dari pembangunan sesebuah stesen. Impak yang lazimnya berlaku termasuk peningkatan intensiti pembangunan di kawasan yang paling menghampiri stesen dan perubahan mod pengangkutan dari mod persendirian ke awam. (F271)

Zon Teras : *Core Zone*

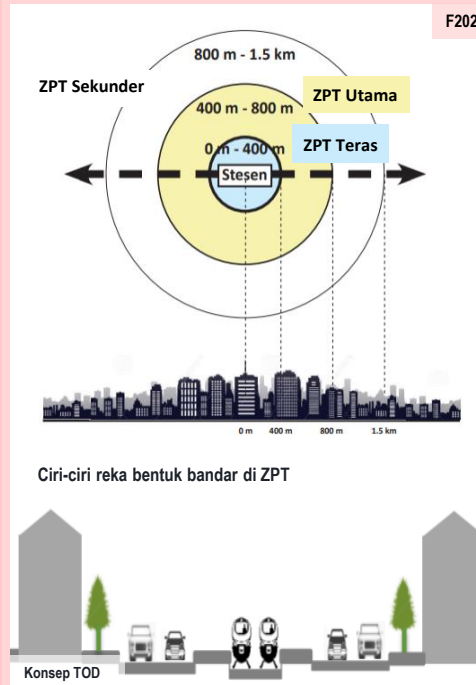
Kawasan di antara titik tengah bangunan stesen hingga 400 meter dari stesen dalam ZPT termasuk ruang di atas dan di bawah stesen. (F272)

Zon Utama : *Primary Zone*

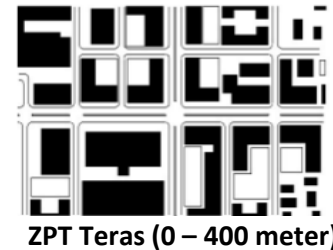
Kawasan di antara 400 meter hingga 800 meter dari stesen dalam ZPT. (F273)

Zon Sekunder : *Secondary Zone*

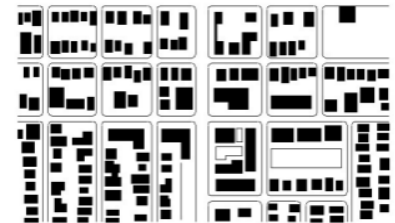
- Kawasan di antara 800 meter hingga 1.5 kilometer dari stesen dalam ZPT. 1.5 kilometer ialah jarak liputan perkhidmatan bas pengantaran (*Feeder Bus*) MRT.
- Bagi mod pengangkutan awam berkelajuan tinggi (*high speed*), zon pengaruhnya boleh diperluaskan melebihi jarak 1.5 kilometer (F274)



Susun Atur Bandar



ZPT Teras (0 – 400 meter)



ZPT Utama (400 – 800 meter)



ZPT Sekunder
(800 meter – 1.5 kilometer)

SUMBER TAFSIRAN

^{f1}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f80}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f66}	Garis Panduan Perancangan Perumahan, 2016
^{f2}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f81}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f67}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
^{f3}	Dasar Perbandaran Negara Kedua (DPN 2), 2016	^{f82}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f68}	Dewan Bahasa Pustaka
^{f4}	Draf Garis Panduan Perancangan Bandar Diraja	^{f83}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f69}	Dewan Bahasa Pustaka
^{f5}	Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN 4), 2021	^{f84}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f70}	Dewan Bahasa Pustaka
^{f6}	Kajian Literatur Bandar Kitaran dan Ekonomi Kitaran	^{f85}	Bahagian Maklumat Gunatanah Negara	^{f71}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
^{f7}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f86}	Bahagian Maklumat Gunatanah Negara	^{f72}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
^{f8}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f87}	Pelan Induk Rangkaian Ekologi <i>Central Forest Spine</i> (CFS), 2022	^{f73}	Arahan Teknik (Jalan), Jabatan Kerja Raya
^{f9}	Rancangan Fizikal Negara Ketiga (RFN 3), 2016	^{f88}	Garis Panduan Program Pengalaman Homestay Malaysia	^{f74}	Arahan Teknik (Jalan), Jabatan Kerja Raya
^{f10}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f89}	Infrastruktur - Wikipedia Bahasa Melayu, Ensiklopedia Bebas	^{f75}	Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4, 2021)
^{f11}	www.ecolabel.org/ms/bilgiler/yesil-bina-nedir/	^{f90}	Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan	^{f76}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
^{f12}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f91}	Akta Jalan, Parit dan Bangunan 1974 [Akta 133]	^{f77}	Law Insider.com
^{f13}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f92}	Akta Pengangkutan Jalan 1987 [Akta 333]	^{f78}	Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara 2030
^{f14}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f93}	Akta Jalan, Parit dan Bangunan 1974 [Akta 133]	^{f79}	Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara 2030
^{f15}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f94}	Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan	^{f80}	Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara 2030
^{f16}	Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN 4), 2021	^{f95}	Garis Panduan Perancangan Perumahan, 2016	^{f81}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
^{f17}	Akta Warisan Kebangsaan 2005 [Akta 645]	^{f96}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f82}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
^{f18}	Manual Rancangan Tempatan 2020	^{f97}	Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan	^{f83}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
^{f19}	Manual Rancangan Tempatan 2020	^{f98}	Garis Panduan Pelaksanaan Projek Jalan Perhubungan Desa dan Program Ameniti Sosial Tahun 2020, Kementerian Pembangunan Luar Bandar (KPLB)	^{f84}	Akta (Pindaan) Pengangkutan Jalan 2020 [Akta A1618]
^{f20}	Akta Hakmilik Strata 1985 [Akta 318]	^{f99}	Akta Jalan, Parit dan Bangunan 1974 [Akta 133]	^{f85}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
^{f21}	Garis Panduan Perancangan Kejurangan Hijau, 2012	^{f100}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f86}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
^{f22}	Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara 2030	^{f101}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002	^{f87}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
^{f23}	<i>The City Image and Its Elements</i>	^{f102}	Arahan Teknik (Jalan), Jabatan Kerja Raya	^{f88}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
^{f24}	<i>The City Image and Its Elements</i>	^{f103}	Jabatan Kerja Raya Statistik Jalan Malaysia Edisi 2021	^{f89}	Draf Cadangan Pindaan Akta Perancangan Bandar dan Desa [Akta 172], 2022
^{f25}	<i>The City Image and Its Elements</i>	^{f104}	Arahan Teknik (Jalan), Jabatan Kerja Raya		
^{f26}	<i>The City Image and Its Elements</i>	^{f105}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002		
^{f27}	<i>The City Image and Its Elements</i>				
^{f28}	Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002				
^{f29}	Dewan Bahasa Pustaka				

SUMBER TAFSIRAN

- ^{f84} Garis Panduan Kawasan Kolam Takungan Sebagai Sebahagian Kawasan Lapang
- ^{f85} www.hmetro.com.my/hati/2017/11/281314/2500-pokok-jadikan-bandar-roya-hijau
- ^{f86} Jabatan Pengairan dan Saliran
- ^{f87} Indah Water Konsortium Sdn. Bhd.
- ^{f88} *Urban Storm Water Management*
- ^{f89} Garis Panduan Perancangan Bandar Berdaya Tahan Bencana di Malaysia, 2019
- ^{f90} Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar
- ^{f91} Garis Panduan Perancangan Perumahan, 2016
- ^{f92} Rangka Kerja Bandar Pintar Malaysia 2019 - 2025
- ^{f93} Kementerian Alam Sekitar dan Air
- ^{f94} Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar
- ^{f95} Garis Panduan Pelaksanaan Bandar Sihat Mesra Pejalan Kaki (*Healthy Walkable City*), 2017
- ^{f96} Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4), 2021
- ^{f97} Garis Panduan Perancangan Kejurangan Hijau, 2012
- ^{f98} Garis Panduan Perancangan Perumahan, 2016
- ^{f99} Garis Panduan Perancangan Kejurangan Hijau, 2012
- ^{f100} Rancangan Fizikal Negara Ketiga (RFN 3), 2016
- ^{f101} Rancangan Fizikal Negara Ketiga (RFN 3), 2016
- ^{f102} Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4), 2021
- ^{f103} Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4), 2021
- ^{f104} Department of Standards Malaysia. 2015. Geographic Information/Geomatics - Features and Attribute Codes (MS 1759:2015)
- ^{f105} Suruhanjaya Tenaga. 2014. Izinlalu Talian Pembekalan Elektrik, Hak dan Keselamatan Anda
- ^{f106} Dasar Perbandaran Negara Kedua (DPN2), 2016
- ^{f107} Ladang angin - Wikipedia bahasa Indonesia, Ensiklopedia Bebas
- ^{f108} Garis Panduan Perancangan Ladang Solar Negeri Selangor, 2021
- ^{f109} Kajian ke arah Menjadikan Selangor sebagai Negeri Berdaya Huni dan Mampan – Latar Langit
- ^{f110} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f111} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f112} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f113} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f114} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f115} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f116} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f117} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f118} Kajian Pengenaan Syarat-Syarat Kebenaran Merancang bagi Lot Kecil (Lot Lidi), 2020
- ^{f119} Kajian Pengenaan Syarat-Syarat Kebenaran Merancang bagi Lot Kecil (Lot Lidi), 2020
- ^{f120} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f121} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f122} Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4), 2021
- ^{f123} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f124} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f125} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f126} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f127} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f128} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f129} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f130} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f131} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f132} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f133} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f134} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f135} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2015
- ^{f136} Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara 2030
- ^{f137} Department of Standards Malaysia, 2015
- ^{f138} Kamus Dewan Bahasa Edisi Ke-4
- ^{f139} Draf Kajian Pelan Induk Bersepadu Guna Tanah Laluan Rel Pantai Timur (ECRL) - Draf
- ^{f140} Garis Panduan Perancangan Pembangunan Berorientasikan Transit (TOD), 2018
- ^{f141} Garis Panduan Perancangan Pengenalpastian Bagi Pembangunan Semula Kawasan Brownfield, 2012
- ^{f142} Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4), 2021
- ^{f143} Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar
- ^{f144} Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4), 2021
- ^{f145} Garis Panduan Perancangan Pembangunan Bercampur Negeri Johor, 2016
- ^{f146} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f147} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f148} Bruntland Report 1987
- ^{f149} Kajian Pengenaan Syarat-Syarat Kebenaran Merancang bagi Lot Kecil (Lot Lidi), 2020
- ^{f150} Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar
- ^{f151} Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar
- ^{f152} Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar
- ^{f153} Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar
- ^{f154} Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar
- ^{f155} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f156} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f157} Kajian Bandar Pintar Malaysia
- ^{f158} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f159} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f160} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f161} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002

SUMBER TAFSIRAN

- ^{f162} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015
- ^{f163} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f164} Garis Panduan Perancangan Penginapan Pekerja Berpusat (*Centralised Labour Quarters - CLQ*) dan Prosedur Permohonan Bagi Penyediaan Penginapan Pekerja Secara Jangka Pendek (*Temporary Labour Quarters - TLQ*), 2021
- ^{f165} Garis Panduan Perancangan Penginapan Pekerja Berpusat (*Centralised Labour Quarters - CLQ*) dan Prosedur Permohonan Bagi Penyediaan Penginapan Pekerja Secara Jangka Pendek (*Temporary Labour Quarters - TLQ*), 2021
- ^{f166} Draf Garis Panduan yang sedang disediakan oleh JKT dengan kerjasama Kementerian Pelancongan, Kesenian dan Kebudayaan (MOTAC)
- ^{f167} Garis Panduan Pemuliharaan Bangunan Warisan, Jabatan Warisan Negara, 2012
- ^{f168} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015
- ^{f169} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f170} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f171} Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4), 2021
- ^{f172} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015
- ^{f173} Garis Panduan Pembangunan Taman Perindustrian Berkonsepkan "*Managed Industrial Park*"
- ^{f174} Garis Piawaian Perancangan Perindustrian Negeri Johor, 1997
- ^{f175} Draf Garis Panduan Perancangan Kawasan Perindustrian
- ^{f176} Garis Piawaian Perancangan Perindustrian Negeri Johor, 1997
- ^{f177} Garis Piawaian Perancangan Perindustrian Negeri Johor, 1997
- ^{f178} Garis Piawaian Perancangan Perindustrian Negeri Johor, 1997
- ^{f179} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015
- ^{f180} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f181} Draf Garis Panduan Perancangan Tanah Perkuburan Lain-lain Agama. Krematorium dan Kolumbarium, 2022
- ^{f182} Draf Garis Panduan Perancangan Tanah Perkuburan Lain-lain Agama. Krematorium dan Kolumbarium, 2022
- ^{f183} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f184} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015
- ^{f185} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015
- ^{f186} Dewan Bahasa dan Pustaka
- ^{f187} Rancangan Fizikal Negara Ketiga (RFN 3), 2016
- ^{f188} Jabatan Ketua Pengarah Tanah dan Galian
- ^{f189} www.kpkt.gov.my/index.php/pages/view/256
- ^{f190} www.hotelsuniversity.com/podium-design-p2/
- ^{f191} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f192} Jabatan Perangkaan Malaysia (2018)
- ^{f193} Jabatan Perangkaan Malaysia (2018)
- ^{f194} Garis Panduan Perancangan Perumahan, 2016
- ^{f195} Garis Panduan Rumah Mikro, DBKL
- ^{f196} Garis Panduan Perancangan Perumahan, 2016
- ^{f197} Jabatan Perangkaan Malaysia (2018)
- ^{f198} Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara 2030
- ^{f199} Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara 2030
- ^{f200} Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara 2030
- ^{f201} Rancangan Fizikal Negara Ketiga (RFN 3), 2016
- ^{f202} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f203} Kajian Bandar Pintar Malaysia
- ^{f204} Garis Panduan Perancangan Papan Iklan Luar, 2009
- ^{f205} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f206} Akta Pengurusan Sisa Pepejal dan Pembersihan Awam [Akta 672]
- ^{f207} Kemudahan Pengurusan Sisa Pepejal yang Ditetapkan dan Kelulusan bagi Pembinaan, Pengubahan dan Penutupan Kemudahan
- ^{f208} Akta Pengurusan Sisa Pepejal dan Pembersihan Awam [Akta 672]
- ^{f209} Rancangan Fizikal Negara Ketiga (RFN 3), 2016
- ^{f210} Garis Panduan Perancangan Fizikal bagi Warga Emas, 2018 & Akta Pusat Jagaan 1993 [Akta 506]
- ^{f211} Garis Panduan Perancangan Fizikal bagi Warga Emas, 2018 & Akta Pusat Jagaan 1993 [Akta 506]
- ^{f212} Rancangan Fizikal Negara Ketiga (RFN 3), 2016
- ^{f213} Rancangan Fizikal Negara Ketiga (RFN 3), 2016
- ^{f214} Rancangan Fizikal Negara Ketiga (RFN 3), 2016
- ^{f215} Rancangan Wilayah
- ^{f216} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015
- ^{f217} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f218} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015
- ^{f219} Manual Rancangan Struktur Versi 2021
- ^{f220} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015
- ^{f221} Manual Rancangan Tempatan Edisi 2020
- ^{f222} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan
- ^{f223} Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4), 2021
- ^{f224} Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4), 2021
- ^{f225} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002
- ^{f226} *Environmental Quality (Sewage) Regulations 2009*
- ^{f227} Garis Panduan Perancangan Reka Bentuk Sejagat (*Universal Design*), 2011
- ^{f228} Majlis Bandaraya Subang Jaya
- ^{f229} Majlis Bandaraya Subang Jaya
- ^{f230} Garis Panduan Perancangan Taman Atas Bumbung, 2012
- ^{f231} Pelan Induk CFS Jabatan Perhutanan Semenanjung Malaysia
- ^{f232} <https://blogs.uoregon.edu/smartcities/smart-cities-dictionary/>
- ^{f233} Jabatan Mineral dan Geosains Malaysia
- ^{f234} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015
- ^{f235} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002

SUMBER TAFSIRAN

^{f236} Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 [Akta 172]

^{f237} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015

^{f238} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002

^{f239} Jabatan Mineral dan Geosains Malaysia

^{f240} Jabatan Ukur dan Pemetaan Malaysia

^{f241} Glosari Perundangan Perancangan Bandar dan Desa, 2015

^{f242} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan

^{f243} Jabatan Mineral dan Galian

^{f244} Seksyen 2, Akta Kerajaan Tempatan 1976 [Akta 171]

^{f245} Akta Industri Perkhidmatan Air 2006 [Akta 655]

^{f246} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan

^{f247} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002

^{f248} Kajian Bandar Pintar Malaysia

^{f249} Garis Panduan Tempat Letak Kenderaan, 2018 (PLANMalaysia)

^{f250} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan

^{f251} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002

^{f252} Manual Sistem Maklumat Geografi (GIS) Rancangan Pemajuan

^{f253} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002

^{f254} Ensiklopedia Undang-Undang dan Pentadbiran Perancangan Bandar dan Desa, 2002

^{f255} Kajian Bandar Pintar Malaysia

^{f256} Panduan Pelaksanaan Pengasingan Laluan Pejalan Kaki dari Laluan Bermotor: Pemasangan Tonggak Jalan dan Rel Penghadang, 2010

^{f257} Transit Aliran Ringan - Wikipedia

^{f258} Transit Aliran Ringan - Wikipedia

^{f259} Transit Aliran Ringan - Wikipedia

^{f260} Adaptasi Garis Panduan Laluan Kemudahan Utiliti dan Penggalan Jalan, 2011 PLANMalaysia@Johor

^{f261} Garis Panduan Laluan Kemudahan Utiliti dan Penggalan Jalan, 2011 PLANMalaysia@Johor

^{f262} Garis Panduan Laluan Kemudahan Utiliti dan Penggalan Jalan, 2011 PLANMalaysia@Johor

^{f263} Garis Panduan Laluan Kemudahan Utiliti dan Penggalan Jalan, 2011 PLANMalaysia@Johor

^{f264} Garis Panduan Laluan Kemudahan Utiliti dan Penggalan Jalan, 2011 PLANMalaysia@Johor

^{f265} Garis Panduan Laluan Kemudahan Utiliti dan Penggalan Jalan, 2011 PLANMalaysia@Johor

^{f266} Garis Panduan Laluan Kemudahan Utiliti dan Penggalan Jalan, 2011 PLANMalaysia@Johor

^{f267} Garis Panduan Laluan Kemudahan Utiliti dan Penggalan Jalan, 2011 PLANMalaysia@Johor

^{f268} Garis Panduan Laluan Kemudahan Utiliti dan Penggalan Jalan, 2011 PLANMalaysia@Johor

^{f269} Garis Panduan Laluan Kemudahan Utiliti dan Penggalan Jalan, 2011 PLANMalaysia@Johor

^{f270} Garis Panduan Perancangan Pembangunan Berorientasikan Transit (TOD), 2018

^{f271} Garis Panduan Perancangan Pembangunan Berorientasikan Transit (TOD), 2018

^{f272} Garis Panduan Perancangan Pembangunan Berorientasikan Transit (TOD), 2018

^{f273} Garis Panduan Perancangan Pembangunan Berorientasikan Transit (TOD), 2018

^{f274} Garis Panduan Perancangan Pembangunan Berorientasikan Transit (TOD), 2018

SUMBER GAMBAR

F1	Garis Panduan Perancangan Pembangunan Di Kawasan Bukit dan Tanah Tinggi, 2009	F28	www.thestar.com.my/news/nation/2019/05/24/left-lane-of-federal-highway-from-kl-to-pj-to-close-for-15-days/	F57	Kajian ke arah menjadikan Selangor sebagai Negeri Berdaya Huni dan Mampan – Latar Langit
F2	www.travelog.com	F29	Garis Panduan Perancangan Perumahan Tahun, 2016	F58	Lencongan Trafik – Bing Images
F3	www.pinterest.com/pin/87468417738608067	F30	www.bernama.com	F59	Antara Sumber-sumber Tenaga Elektrik di Malaysia, Menerangi dan Mewarnai Hidup Anda. - NF Design & Engineering (nfdesignengineering.com.my)
F4	www.archdaily.com/57645/european-workshop-waterfront-urban-design-2/group-1	F31	www.metro.com 22.03.2017	F60	https://suarasarawak.my/2020/01/empangan-hidroelektrik-bakun-milik-sarawak/
F5	Setia Eco Garden dan Setia Alam Sari	F32	https://says.com.my/seismik/nama-panjang-highway-dan-pengangkutan-awam-di-Malaysia	F61	alhijrahnews.com/empat-loji-rawatan-air-terkesan-pencemaran-kembali-beroperasi/7quad_cc
F6	https://engineeringdiscoveries.com/top-51-modern-house-design-ideas-with-perfect-garage-car-for-2022	F33	Garis Panduan Perancangan Perumahan Tahun, 2016	F62	Lot Tanah Geran – Bing images
F7	Manual Garis Panduan dan Piawaian Perancangan Negeri Selangor, 2016	F34	adie1408.blogspot.com/2009/03/kampung-di-atas-air.html	F63	Kajian Pengenaan Syarat-Syarat Kebenaran Merancang bagi Lot Kecil (Lot Lidi), 2020
F8	www.thestar.com.my/lifestyle/travel/2018/02/27/kel-lies-castle	F35	cariblogger.com/homestay-kampung-morten/	F64	Kajian Pengenaan Syarat-Syarat Kebenaran Merancang bagi Lot Kecil (Lot Lidi)
F9	www.hmetro.com.my/utama/2021	F36	www.researchgate.net	F65	www.pearl.com.my/places/tugu-negara/
F10	www.futurarc.com/project/heriot-watt-university-malaysia/	F37	www.whitehousetn.gov	F66	fastestknownroute.com/route/putrajaya-core-island-circumnavigation-malaysia
F11	https://wanhuiarchitect.com/projects/ZenHouse	F38	www.aqualisco.com/anatomy-of-a-wet-detention-pond	F67	www.sitepage.pw/malaysia-led-screen-advertising-agency-outdoor-digital-led-billboard-advertising
F12	Kevinlynch Theory	F39	www.hssgroup.com.my/portfolio/alternative-water-supply-to-klia-sg-labu	F68	www.avyanadvertising.my/transit-billboards
F13	Theories of Architecture & Urbanism	F40	www.constructionplusasia.com/my/target-77-sewage-treatment-plants-2040/pantai-2-stp	F69	www.sitepage.pw/malaysia-led-screen-advertising-agency-outdoor-digital-led-billboard-advertising
F14	Theories of Architecture & Urbanism	F41	www.atlantiscorporation.com.au/infiltration-tanks	F70	http://luxcon.co.kr/eng/s2/s2_1_3.php
F15	Theories of Architecture & Urbanism	F42	Unit Smart City, PLANMalaysia	F71	www.flagsrus.net.nz/productDetails.php?pid=128
F16	Theories of Architecture & Urbanism	F43	Garis Panduan Bandar Sihat Mesra Pejalan Kaki (<i>Healthy Walkable City</i>), 2017	F72	www.hawkemedia.com
F17	www.holidaytourstravel.com	F44	Ebenezer Howard, To-morrow: A Peaceful Path to Real Reform-1898	F73	www.firstboard.com.my/en/blog/cost-of-billboards-in-malaysia
F18	cavinteo.blogspot.com	F45	Infografik Bahagian Rancangan Fizikal Negara	F74	Pekan Kuah Bing Images
F19	Theories of Architecture & Urbanism	F46	www.frontiersin.org/articles	F75	http://wikimapia.org/8988667/Ipoh-Cargo-Terminal
F20	penang shop house in 1910 - Search (bing.com)	F47	www.ecoworld.my/ecotropics/bm/concept/	F76	Malaysian port marks lower earnings as volume falls - PortCalls Asia
F21	www.researchgate.net/figure/Typology-of-Melaka-shophouse_fig1_257716070	F48	Garis Panduan Perancangan Perumahan, 2016	F77	https://indiashippingnews.com/
F22	https://quizizz.com/admin/presentation/61419ddd4f25cc9001dc014d2/topographic-maps-elevation-and-slope	F49	www.cnu.org/publicsquare/2019/01/29/once-and-future-neighborhood	F78	www.slideshare.net/YuktaYogees1/transit-oriented-development-tod-human-settlement-planning-architecture
F23	Kementerian Pelancongan, Seni dan Budaya Malaysia (MOTAC)	F50	Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4), 2021	F79	www.researchgate.net/figure/fig3_249002156
F24	Jambatan Pulau Pinang - Search (bing.com)	F51	Kuala Lumpur Sentral – Bing Images		
F25	klia airport - Search (bing.com)	F52	<i>Demography & Population Ageing in Malaysia: Interstate Comparisons and Analysis</i> Kuala Lumpur Sentral – Bing Images		
F26	NF Design & Engineering (nfdesignengineering.com.my)	F53	Cross Section Utility Tunnel – Bing Images		
F27	www.bharian.com.my/berita/nasional/2021/03/7970-07/teknologi-baharu-loji-insinerator-lupus-sampah-secara-semburna	F54	Cross Section Utility Tunnel – Bing Images		
		F55	Ladang Angin – Bing Images		
		F56	Ladang Solar Sungai Petani, Kedah		

SUMBER GAMBAR

F80	Garis Panduan Perancangan Pembangunan Berorientasikan Transit (TOD), 2018	F101	https://www.ktmb.com.my/komuter.html	F124	https://www.curtaincity.com.my/about-us/
F81	Garis Panduan Perancangan Pengenalpastian Bagi Pembangunan Semula Kawasan Brownfield, 2012	F102	https://www.alamy.com/penang-george-town-malaysia-historical-high-court-building-remains-of-british-colonial-architecture-image399976708.html	F125	https://www.qualityconfinement.com/
F82	www.mammothmemory.net/geography/geography-vocabulary/urban-issues-and-challenges/greenfield-site.html	F103	https://www.britannica.com/place/tpoh	F126	https://www.thevocket.com/kesal-beli-rumah-tanpa-ilmu-wanita-ini-terpaksa-bayar-hak-milik-strata-berjumlah-rm15000/ (PERUMAHAN MAMPU MILIK)
F83	https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-16-6238-6_1	F104	Garis Panduan Perancangan Penginapan Pekerja Berpusat, PLANMalaysia	F127	malaysia.news.yahoo.com/luxury-condo-market-remain-subdued-
F84	https://yoursay.maroonah.vic.gov.au/gtg1/widgets/219177/photos/52831	F105	Garis Panduan Perancangan Penginapan Pekerja Berpusat, PLANMalaysia	F128	www.umland.com.my/portfolio/bandar-seri-putra/
F85	https://plainview.co.uk/news/redevelopment-of-brownfield-land-into-spacious-residential-flats-in-bexley/	F106	Garis Panduan Perancangan Penginapan Pekerja Berpusat, PLANMalaysia	F129	johor.chinapress.com.my/20201127/
F86	Eco World Project	F107	https://mobile.twitter.com/shasharohizad	F130	www.hotelsuniversity.com/podium-design-p2/
F87	Manual Garis Panduan & Piawai Perancangan Negeri Selangor Edisi Ketiga	F108	www.airbnb.com	F131	www.propertyguru.com.my/property-guides/different-types-of-properties-and-houses-in-malaysia-9448
F88	Manual Penyediaan Projek Pembangunan Tanah Bersepakat	F109	www.noordinmews.com	F132	https://nuprop.my/johor
F89	Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar	F110	Wikipedia – Perairan wilayah	F133	http://agen-hartanah-bumiputra.blogspot.com/p/blog-page_5.html (LAYOUT RUMAH BERKEMBAR)
F90	Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar	F111	https://www.thevocket.com/kuala-lumpur-dulu-dan-sekarang-perhatikan-perbezaannya/	F134	www.researchgate.net/figure/A-plan-of-a-cluster-of-4-houses-sharing-paron-wall-connected-by-service-core-b-3d_fig5_332448383
F91	Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar	F112	www.insurancejournal.com/magazines/mag-features/2014/04/07/325072.htm	F135	Garis Panduan Rumah Mikro, DBKL
F92	Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar	F113	www.bernama.com/bm/news.php?id=1850850	F136	https://www.mycensus.gov.my/eglosaritk/103.php#sebuah
F93	Garis Panduan Perancangan Pelaksanaan Pembaharuan Semula Bandar	F114	https://peraktoday.com.my/2015/02/konsep-perkuburan-raudhatul-sakinah-jadi-model-kepada-negara-luar/	F137	https://www.mycensus.gov.my/eglosaritk/103.php#teres
F94	https://www.sys.com.my/portfolios/marang-breakwater-coastal-protection/	F115	http://jawaber6.blogspot.com/2017/01/kerajaan-selangor-luluskan-pembinaan.html	F138	https://www.dreamstime.com/photos-images/aerial-palm-oil-plantations.html
F95	https://www.sys.com.my/portfolios/marang-breakwater-coastal-protection/	F116	https://news.detik.com/internasional/d-5019677/cerita-penggal-kubur-di-india-susah-tidur-gegara-mayat-pasien-corona/2 (Kubur india)	F139	https://m.facebook.com/Bersatu-Felda-Sri-Ledang-101604812068747/community/?ref=page_internal&mt_nav=0
F96	www.percutianbajet.com/pulau-pinang/georgetown/padang-kota-lama	F117	Garis Panduan Perancangan Tempat Perkuburan Islam, 2022	F140	https://www.shutterstock.com/image-photo/drone-shot-houses-top-view-which-2082031417
F97	https://www.yokogawa.com/solutions/products-platforms/field-instruments/fiber-optic-sensor/#Overview	F118	Garis Panduan Perancangan Tempat Perkuburan Islam, 2022	F141	https://kms.risda.gov.my/wp-content/uploads/2019/10/1505975748.pdf
F98	https://riderchris.com/langkawi-ro-ro-ferry/	F119	Garis Panduan Perancangan Tempat Perkuburan Islam, 2022	F142	https://kms.risda.gov.my/wp-content/uploads/2019/10/1505975748.pdf
F99	https://www.mot.gov.my/en/aviation/operators/air-services-schedule	F120	Garis Panduan Tanah Perkuburan Islam dan Bukan Islam, 1997		
F100	https://www.redbus.my/travels/bas-Malaysia	F121	Garis Panduan Tanah Perkuburan Islam dan Bukan Islam, 1997		
		F122	https://mediapermata.com.bn/kekurangan-tenaga-kerja-jejas-industri-ternakan-ayam-pedaging/		
		F123	https://www.bernama.com/bm/news.php?id=1829736		

SUMBER GAMBAR

F143	https://www.mkn.gov.my/web/ms/2021/12/02/pu-trajaya-command-centre-pcc/	F163	http://budakletrik.blogspot.com/2017/06/ada-apa-di-betong-menjejak-durian-batu.html	F184	Sunway Property
F144	https://www.dreamstime.com/photos-images/melaka-megamall.html	F164	https://www.propertyguru.com.my/property-guides/different-types-of-properties-and-houses-in-Malaysia-9448	F185	www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2021/09/05/ferry-service-to-langkawi-comes-to-a-halt-in-kuala-kedah-after-emco/
F145	https://www.majalahsains.com/jelajah-lestari-ke-tapak-pelupusan-sisa-pepejal-sanitari-di-bukit-tagar/	F165	https://www.propsocial.my/topic/1163/soho-sofo-sovo-so-what-is-the-difference-posted-by-propsocial-editor	F186	www.malaysiaglobalbusinessforum.com/post/insid-e-malaysias-logistics-sector/
F146	https://enviro2.doe.gov.my/emuseum/Kursuscollecion/awatan-sambil-belajar-pegawai-jas-melaka-ke-tapak-pelupusan-sampah-bukit-tagar-selangor-pada-22-februari-2018	F166	https://properly.com.my/ms/blog/types-of-houses-in-malaysia/	F187	www.mole.my/pm-impressed-with-southern-integrated-terminal/
F147	https://www.constructionplusasia.com/my/batu-maung-waste-transfer-station/	F167	https://properly.com.my/ms/blog/types-of-houses-in-malaysia/	F188	www.mcmc.gov.my/skmmgovmy/media/General/pdf/MCMC-MTSFB-TC-G010_2017_RNF-Smart-Pole.pdf
F148	https://www.constructionplusasia.com/my/batu-maung-waste-transfer-station/	F168	Garis Panduan Perancangan Taman Atas Bumbung, PLANMalaysia, 2012	F189	Reka Bentuk Bandar Selamat, 2010
F149	https://www.hellokerja.com/2020/08/senarai-tempat-jual-bahan-kitar-semula.html	F169	https://www.visitselangor.com/	F190	Reka Bentuk Bandar Selamat, 2010
F150	https://www.kuwaittimes.com/food-waste-increased-significantly-in-kuwait-in-recent-years-food-bank/	F170	https://www.propertyguru.com.my/property-guides/12-gbi-certified-townships-malaysia-23287	F191	Reka Bentuk Bandar Selamat, 2010
F151	https://local.infobel.be/BE105181650-056352149/tanghe_zonen_bv-kortrijk.html	F171	https://bernama.com/bm/am/news.php?id=1819560,9Mac2020	F192	www.mymrt.com.my/
F152	https://dagangnews.com/shopee-perkukuh-infrastruktur-logistic	F172	https://www.gpsmycity.com/discovery/kampung-baru-walk-217.html	F193	www.sunwayconstruction.com.my/projects/bus-rapid-transit-brt-sunway-line/
F153	https://www.jtexpress.my/e-commerce	F173	https://www.scribd.com/document/357914230/e-Book-Fathi-Yusof-Undang-Undang-Tanah-Di-Malaysia	F194	Garis Panduan Perancangan Infrastruktur Komunikasi, SKMM
F154	https://www.jkm.gov.my/jkm/index.php?r=portal/arccenter&map_type=02&inst_cat=03&id=SEIVM3Q2R010UGNPRUhmblWWIREdz09&Map_page=8	F174	https://malaccaproperties.blogspot.com/2017/10/?m=0	F195	Garis Panduan Perancangan Infrastruktur Komunikasi, SKMM
F155	https://www.hati.my/persatuan-kebakikan-kanak-kanak-istimewa-dan-warga-emas/	F175	https://api.hmetro.com.my/node/127835	F196	https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Jalan_Cecawi_6_30_TNB_Electrical_Substation.jpg
F156	https://berita.pas.org.my/sumbangan-barang-dapur-ke-pusat-jagaan-warga-emas-squad-prihatin/	F176	https://www.jpbdmelaka.gov.my/v2/xs/page.php?id=1133	F197	https://khudrihalim.blogspot.com/2020/06/kategori-pencawang-pembahagian-elektrik.html
F157	https://kitafund.com/9013-tabung-infaq-rumah-warga-emas-al-fattah	F177	https://masjidalhasanah.com/author/masjid/	F198	mbseberangperaimb.gov.my
F158	https://www.youtube.com/watch?v=EELtzV94bBc	F178	https://www.everydayonsales.com/news/all-new-titiwangsa-lake-gardens-taman-tasik-titiwangsa-that-will-shocked-you/	F199	imdmymself.com/ms/kanalizasi-na-dache/
F159	https://twitter.com/japensarawak/status/859947081271619584?lang=hr	F179	Indah Water Konsortium Sdn. Bhd.	F200	www.astroawani.com/berita-malaysia/rm42-juta-diperlukan-baik-pulih-sistem-kumbahan-disandakan-177305
F160	https://www.mstar.com.my/lain-lain/rencana/2016/07/15/rahsia-sungai-batu	F180	www.bharian.com.my/berita/wilayah/2022/02/918708/mbk-beri-diskaun-kompaun-letak-kereta-hingga-80-peratus	F201	www.mya.my/projects/tangki-gemas/
F161	sumberkini.my/bajet-2022-rm30-juta-naik-taraf-infrastruktur-mesra-oku/	F181	bilajejarimamamnenari.blogspot.com/2015/03/	F202	Garis Panduan Perancangan Pembangunan Berorientasikan Transport (TOD), 2018
F162	https://malaysiagazette.com/2017/11/19/kota-darul-ehsan-berwajah-baru/	F182	www.parkeasy.co/blog?offset=1551343719005		
		F183	https://al-pakri.blogspot.com/2020/03/jalan-jalan-di-bandar-kuala-terengganu.html		

